

RAPORT Z WIZYTACJI
(ocena programowa – profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 11-12.04.2016 r., na kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych na poziomie studiów I stopnia na profilu ogólnoakademickim realizowanych w formie stacjonarnej i niestacjonarnej w Instytucie Ekonomii i Zarządzania Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl – ekspert PKA

członkowie:

1. dr hab. Jakub Brdulak, członek PKA
2. prof. dr hab. Grażyna Trzpiot, ekspert PKA
3. mgr Grzegorz Kołodziej, ekspert PKA ds. wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia
4. Milena Tarasiuk, ekspert PKA ds. studenckich

INFORMACJA O WIZYTACJI I JEJ PRZEBIEGU

Ocena jakości kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzonym w Instytucie Ekonomii i Zarządzania Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonego przez Komisję na rok akademicki 2015/2016. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po pierwszy.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytację poprzedzono zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy prac etapowych oraz losowo wybranych prac dyplomowych wraz z ich recenzjami, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Instytutu, pracownikami, przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego oraz studentami ocenianego kierunku.

Władze Uczelni i Instytutu prowadzącego wizytowany kierunek studiów stworzyły bardzo dobre warunki do pracy ZO PKA.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

**OCENA SPEŁNIENIA KRYTERIÓW OCENY PROGRAMOWEJ DLA KIERUNKÓW
STUDIÓW O PROFILU OGÓLNOAKADEMICKIM**

Kryterium oceny	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco	W pełni	Znacząco	Częściowo	Niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiające osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia		x			

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia		x			
3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia		x			
4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, oraz prowadzenie badań naukowych		x			
5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy		x			
6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów		x			

<p>1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.</p> <p>1.1. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zgodna z misją i strategią rozwoju uczelni, odpowiada celom określonym w strategii jednostki oraz w polityce zapewnienia jakości, a także uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla danego zakresu kształcenia.*</p> <p>1.2. Plany rozwoju kierunku uwzględniają tendencje zmian zachodzących w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych, z których kierunek się wywodzi, oraz są zorientowane na potrzeby otoczenia społecznego, gospodarczego lub kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy.</p> <p>1.3 Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do obszaru/obszarów kształcenia oraz wskazała dziedzinę/dziedziny nauki oraz dyscyplinę/dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla ocenianego kierunku.</p> <p>1.4. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru/obszarów kształcenia, poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do którego/których kierunek ten został przyporządkowany, określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów, uwzględniają w szczególności zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy, umiejętności badawczych i kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na rynku pracy, oraz w dalszej edukacji.*</p> <p>1.5 Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji o poziomie odpowiadającym poziomowi kształcenia określonego dla ocenianego kierunku o profilu ogólnoakademickim.*</p> <p>1.5.1. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach zawartych w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy.</p>
--

1.5.2 Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualny stan wiedzy związanej z zakresem ocenianego kierunku.*

1.5.3. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy ze studentami oraz umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w przypadku studentów studiów pierwszego stopnia - co najmniej przygotowanie do prowadzenia badań, obejmujące podstawowe umiejętności badawcze, takie jak: formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentacja wyników badań, zaś studentom studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich – udział w prowadzeniu badań w warunkach właściwych dla zakresu działalności badawczej związanej z ocenianym kierunkiem, w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie prac badawczych przez studentów.*

1.5.4. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku studiów, przy uwzględnieniu nakładu pracy studentów mierzonego liczbą punktów ECTS.

1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć powiązanych z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie/dziedzinach nauki związanej/związanych z ocenianym kierunkiem więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.*

1.5.6. Jednostka powinna zapewnić studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.*

1.5.7. Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku, ich organizacja, w tym liczebność grup na poszczególnych zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość spełnia warunki określone przepisami prawa.*

1.5.8. W przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku zostały uwzględnione praktyki zawodowe, jednostka określa efekty kształcenia i metody ich weryfikacji, oraz zapewnia właściwą organizację praktyk, w tym w szczególności dobór instytucji o zakresie działalności odpowiednim do celów i efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku oraz liczbę miejsc odbywania praktyk dostosowaną do liczby studentów kierunku.

1.5.9. Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia, np. poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych, prowadzenie zajęć w językach obcych, ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, a także prowadzenie studiów wspólnie z zagranicznymi uczelniami lub instytucjami naukowymi.

1.6. Polityka rekrutacyjna umożliwia właściwy dobór kandydatów.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku.

1.6.2. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiają identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów.*

1.7. System sprawdzania i oceniania umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia.*

1.7.1. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych.

1.7.2. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia rzetelność,

wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć.*

1. Ocena - w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.

1.1.

Koncepcja kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* jest zgodna z założeniami ujętymi w misji Uczelni, która podkreśla kształcenie dla potrzeb społecznych i gospodarczych środowiska lokalnego i regionu, bowiem kierunek *finanse i rachunkowość*, z uwagi na swój zakres kształcenia i rolę służb finansowych w każdym podmiocie gospodarczym i społecznym wyjątkowo trafnie wpisuje się w takie potrzeby. Misja zakłada również jedność ze środowiskiem regionalnym i lokalnym, co w koncepcji kształcenia jest widoczne poprzez realizację współpracy z przedstawicielami rynku pracy. Na Uczelni powołana została Rada Biznesu oraz Klub Praktyków. Pracodawcy są bardzo aktywnie włączani w proces formułowania efektów kształcenia i ich weryfikacji. Koncepcja kształcenia zakłada program kształcenia, który tworzy możliwości nabycia wiedzy z zakresu finansów i rachunkowości i zachowuje elastyczność poprzez oferowane specjalności. Specjalności kształcenia takie jak: Finanse przedsiębiorstw i controlling, rachunkowość i audyt wewnętrzny, bankowość i ubezpieczenia - nawiązują do oczekiwań rynku pracy. Koncepcja kształcenia zakłada również wyposażenie absolwentów w umiejętności informatyczne niezbędne na współczesnym rynku pracy, co realizowane jest przez takie przedmioty jak np.: Excel w rachunkowości a także poprzez wykorzystywanie w procesie kształcenia wyspecjalizowanych programów komputerowych jak np Optima. Koncepcja kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* realizuje cele strategiczne Uczelni i Instytutu zawarte w polityce jakości oraz w Strategii Rozwoju opracowanej na lata 2014-2020 w tym cel: *Wysoki poziom kształcenia*. Realizacja tego celu jest wspierana funkcjonującym wewnętrznym systemem zapewnienia jakości kształcenia, zaś cel operacyjny jak np. *doskonalenie i ewaluacja programów kształcenia z uwzględnieniem rynku pracy* jest realizowany poprzez systematyczne dyskusje z interesariuszami zewnętrznymi reprezentowanymi przez Radę Biznesu, jak i poprzez wykorzystywanie opinii studentów i absolwentów. Koncepcja kształcenia wykorzystuje jako dobre praktyki doświadczenia krajowe utrwalone w standardach kształcenia wypracowanych dawniej przez środowisko akademickie.

1.2

Uczelnia planuje przekształcenie kierunku z profilu ogólnoakademickiego na profil praktyczny w najbliższym roku akademickim. Zostały już podjęte odpowiednie działania np. zostały uchwalone efekty kierunkowe w relacji z efektami obszarowymi dla profilu praktycznego. Głównym wyzwaniem dla uczelni związanym z przekształceniem profilu ogólnoakademickiego na profil praktyczny, będzie zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc dla 3 miesięcznych praktyk dla studentów – dla profilu praktycznego. Zdaniem zespołu wizytującego, uczelnia może zaplanować praktyki dla dwóch ścieżek studiowania. I tak na przykład dla studentów, którzy zamierzają być pracownikami zatrudnionymi - praktyki powinny się odbywać w różnych przedsiębiorstwach (w tym również w jednostkach sektora finansów publicznych, organizacjach pozarządowych itd.) oraz dla studentów, którzy zamierzają rozpocząć własną działalność gospodarczą. Wtedy do praktyk można wykorzystać istniejący już w uczelni Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości i motywować studentów do zakładania swoich mikroprzedsiębiorstw (np. agroturystyka, różne usługi). Praktyka mogłaby polegać na realizacji przez studenta określonego projektu biznesowego, który powinien się zakończyć oceną jego rentowności. Przykładowo uczelnia w ramach przedmiotów teoretycznych przekazuje studentom wiedzę z zakresu finansów, rachunkowości, marketingu, pisania biznes planów (w tym np. ocena wykonalności) i następnie student w oparciu o tę wiedzę i Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości uruchamia swój projekt biznesowy. Na koniec studiów jego praca licencjacka jest oceną całego przedsięwzięcia biznesowego (w przypadku kierunku *Finanse i rachunkowość* można byłoby położyć akcenty w szczególności na kwestie finansowe i rachunkowe w tej ocenie). Według takiej logiki działają programy kształcenia np.: w Nova School of Business and Economics w Portugalii.

Być może takie sprofilowanie studiów zmniejszyłoby w długim okresie odpływ absolwentów z okolic Jarosławia oraz podniosłoby przedsiębiorczość w całym regionie miasta Jarosław (głównie: powiat jarosławski, przeworski, lubaczowski). Odpływ młodych osób jest istotnym problemem regionu miasta Jarosław, stąd uczelnia w zgodzie z trzecią misją – brania odpowiedzialności za otoczenie – może, dzięki projektowanemu profilowi praktycznemu i wykorzystaniem w nim Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości, działać na rzecz zmniejszenie tego problemu.

1.3

Uchwałą nr 5/V/15 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej m. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu z dnia 06 maja 2015 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Instytucie Ekonomii i Zarządzania w PWSTE w Jarosławiu Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów – *Finanse i rachunkowość*, studia I stopnia, profil ogólnoakademicki do: obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych, dyscyplin: ekonomia, finanse, zarządzanie. Z analiz określonych efektów kształcenia wynika, iż to przyporządkowanie jest właściwe.

1.4.

Efekty kształcenia kierunkowe zostały prawidłowo odniesione do określonych w Krajowych Ramach Kwalifikacji efektów obszarowych w zakresie nauk społecznych, dla studiów I stopnia o profilu akademickim. Zostało zdefiniowanych 11 efektów dotyczących wiedzy, 9 efektów dotyczących umiejętności i 9 efektów dotyczących kompetencji społecznych. Efekty te wykazują spójność z efektami obszarowymi, gdyż odnoszą je do wskazanych dyscyplin naukowych jak np.: „K_W02: ma podstawową wiedzę o trendach rozwojowych z zakresu dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla kierunku *finanse i rachunkowość*”, a także uszczegóławiają poprzez wskazywanie zakresu określonych umiejętności jak np. efekt „K_U01: potrafi prawidłowo analizować i interpretować zjawiska społeczne, ekonomiczne w zakresie finansów i rachunkowości.” Przedmiotowe efekty kształcenia są ciągle doskonalone i modyfikowane w oparciu o badania studentów, informacje przekazywane przez dydaktyków, rozmowy z pracodawcami i innymi interesariuszami uczelni, co potwierdziło spotkanie zespołu oceniającego z pracodawcami. Efekty przedmiotowe i kierunkowe są sformułowane w sposób zrozumiały, gdyż oparte są na terminologii właściwej dla dyscypliny finanse, jak i ekonomia, a także na terminologii krajowych ram kwalifikacji. Opis efektów przedmiotowych konkretyzuje zakres wiedzy i umiejętności, co pozwoliło na wskazanie sposobów weryfikacji dla efektów wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, a poprzez przyporządkowanie efektów przedmiotowych efektom kierunkowym zapewnia to weryfikację efektów kierunkowych. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów uwzględniają zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy kierunkowej, umiejętności badawczych, co pokazuje na przykład cytowany wyżej efekt K_U01 ”potrafi prawidłowo analizować i interpretować zjawiska społeczne, ekonomiczne w zakresie finansów i rachunkowości”, co również otwiera studentom możliwość dalszej edukacji. Oferowane specjalności kształcenia tj. Finanse przedsiębiorstw i controlling, Rachunkowość i audyt wewnętrzny, Bankowość i ubezpieczenia i zbudowane dla nich efekty odpowiadają na potrzeby rynku pracy.

Jednakże zespół wizytujący zwrócił uwagę, iż efekty kształcenia dla obecnie funkcjonujących praktyk zawodowych mogłyby być bardziej doprecyzowane. Jest to o tyle kluczowy obszar, iż uczelnia zamierza przejść na profil praktyczny, a więc nacisk na realizację praktyk zdecydowanie wzrośnie.

W obecnym sylabusie jest wskazanych w sumie 7 efektów kształcenia dla praktyk (3 w zakresie wiedzy, 2 w zakresie umiejętności i 2 w zakresie kompetencji społecznych). Główne akcenty przy realizacji praktyk powinny być postawione na umiejętności. Stąd obecnie zdefiniowanie tylko 2 efektów kształcenia odnoszących się do umiejętności może być zbyt ubogie w odniesieniu do całego programu praktyk w szczególności dla profilu praktycznego. Zespół oceniający uważa też, że sformułowany efekt kształcenia dla wiedzy: „PZ_W_03 zna i rozumie istotę więzi społecznych wewnątrz organizacji i poza nią oraz rządzące nimi prawidłowości”, który jest odniesiony m.in. do efektu kierunkowego: „K_W08 zna istotę, ogólne zasady oraz uwarunkowania przedsiębiorczości”, zdaniem zespołu oceniającego może również zostać odniesiony do następujących kierunkowych efektów kształcenia: „K_K07 ma predyspozycje do przygotowania i uczestniczenia w projektach społecznych (politycznych, gospodarczych, obywatelskich), z uwzględnieniem aspektów prawnych,

ekonomicznych i politycznych” i/lub „K_K08 wykazuje postawy przedsiębiorcze (jest kreatywny, podejmuje innowacyjne działania, podejmuje ryzyko itp.)”. Uwaga ta ma charakter dyskusyjny, ale w przypadku przejścia na profil praktyczny, istotne jest, aby praktyki zostały dobrze osadzone w kierunkowych efektach kształcenia.

Na pierwszych zajęciach studenci są zapoznawani przez nauczycieli akademickich z efektami kształcenia, przypisanymi dla danego przedmiotu. Studenci mają stały dostęp do programu studiów oraz opisu efektów kształcenia poprzez udostępnienie w systemie Wirtualna Uczelnia. Zdaniem studentów efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych są sformułowane w sposób zrozumiały.

1.5

1.5.1.

Nie dotyczy ocenianego kierunku.

1.5.2

Analiza sylabusów pozwala stwierdzić, iż dobór treści programowych kierunku *Finanse i rachunkowość* jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia. Oferowane treści kształcenia dotyczą wiedzy z zakresu mikroekonomii, podstaw finansów, rachunkowości, finansów przedsiębiorstw, finansów publicznych, analizy finansowej, podstaw zarządzania, wiedzy specjalnościowej dotyczącej bankowości, ubezpieczeń, zasad audytu, controllingu, co odpowiada zakładanym efektom kształcenia definiującym między innymi umiejętności analityczno-rachunkowe.

1.5.3.

Jak wynika z analizy sylabusów, odbytych hospitacji, przeglądu prac etapowych studentów oraz oceny prac dyplomowych, studenci są kształceni różnicowanymi metodami, których część motywuje ich do samodzielnego uczenia się i aktywizuje do pracy.

Przykładowo w sylabusie przedmiotu: Techniki komunikacyjne zostały wyróżnione następujące metody: praca samodzielna - przygotowanie do zajęć (studia wskazanej literatury), realizacja prezentacji (obejmuje również przygotowanie i „obronę” wystąpienia), przygotowanie do analizy i omówienia przykładów. Studenci są motywowani do samodzielnej pracy, która wskazana jest w bilansie czasu pracy i ujęta w sylabusie każdego przedmiotu poprzez przygotowanie wystąpień, referatów, rozwiązywania zadań. Studia I stopnia uwzględniają metody zapewniające przygotowanie do prowadzenia badań, obejmujące podstawowe umiejętności badawcze, takie jak: formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, co odbywa się na seminarium dyplomowym jak i realizacji pracy dyplomowej oraz w ramach realizacji przedmiotu kształcenia ogólnego „Warsztat pracy własnej”, który przygotowuje studentów do formułowania i analizy problemów badawczych. Warto też dodać, że studenci : mogą uczestniczyć w pracy kół naukowych w kołach naukowych, co również tworzy możliwości rozwijania podstawowych umiejętności badawczych. W szczególności dużą aktywnością cechuje się Naukowe Koło Finansów i Rachunkowości Kapitał, które działa w Instytucie Ekonomii i Zarządzania od 2011 r.

Inną aktywnością, która daje studentom możliwość dodatkowego rozwoju w zakresie doboru narzędzi badawczych jest uczestnictwo uczelni w programie Nowoczesne Zarządzanie Biznesem, który powstał z inicjatywy Związku Banków Polskich i obecnie realizowany jest na 122 polskich uczelniach. W czasie wizyty zespołu (11 kwietnia 2016) odbył się m.in. wykład: *Korzystanie z informacji gospodarczej przewagą konkurencyjną firm.*

Stosowane metody kształcenia uwzględniają różne sposoby prowadzenia zajęć jak np.: prezentacje, dyskusje, prace w grupach, symulacje, analizy przypadku, ćwiczenia tablicowe, praca z podręcznikiem, ćwiczenia laboratoryjne. Z punktu widzenia studentów stosowane metody kształcenia umożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

1.5.4.

Kierunek *Finanse i rachunkowość* jest zaplanowany na 6 semestrów liczących po 30 punktów ECTS, co w sumie daje 180 ECTS-ów. Czas trwania jest zgodny z regulacjami prawnymi i można przyjąć, że umożliwia realizację treści programowych.

1.5.5.

Punktacja ECTS jest na ogół zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa. Uczelnia wskazała moduły zajęć powiązanych z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie nauk ekonomicznych, przypisując im około 60 punktów ECTS, co nie wypełnia 50% ogółu zajęć, ale jest to okres dostosowawczy do wymogów określonych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym, którego termin określono na koniec roku 2016. Uczelnia niewłaściwie określiła punkty ECTS przypisane poszczególnym grupom zajęć jak np. : zajęciom z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego i studentów wskazując 180 punktów ECTS, czyli ujmując pracę własną studenta i godziny kontaktowe. Zajęciom z zakresu nauk podstawowych przypisano 85 ECTS, ale zaliczono do tej grupy zbyt szeroką paletę przedmiotów jak np. pośrednictwo ubezpieczeniowe. Do zajęć ogólnouczelnianych niewłaściwie zaliczono mikroekonomię, makroekonomię. Za języki obce studenci otrzymują 11 punktów ECTS. Generalnie w semestrze student ma zaliczyć 30 punktów ECTS, a jeden punki ECTS odpowiada 25-30 godzinom pracy studenta.

1.5.6.

Program studiów na kierunku „*finanse i rachunkowość*” zapewnia elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji. Program studiów umożliwia studentom wybór zajęć zgodnie z ich zainteresowaniami. Studenci mają możliwość wyboru przedmiotów: poprzez wybór specjalności (Finanse przedsiębiorstw i controlling, Rachunkowość i audyt wewnętrzny, Bankowość i ubezpieczenia), poprzez wybór seminarium dyplomowego oraz języka obcego, co daje około 43% ogółu ECTS. Studenci wyrazili pozytywne opinie dotyczące oferty oraz sposobu wyboru przedmiotów. Pierwszeństwo w wyborze specjalności mają studenci z najwyższą średnią ocen. Studenci wybierając specjalność realizują określone grupy przedmiotów, co zostało przez studentów ocenione pozytywnie.

1.5.7

Program kształcenia realizowany jest w podstawowych formach zajęć tj. poprzez wykłady, ćwiczenia, seminaria, laboratoria, praktyki. Udział zajęć aktywnych jest znaczący i wynosi około 60% ogółu godzin, co umożliwia nabywanie umiejętności. Plan zajęć umożliwia realizację zakładanych efektów kształcenia. Zespół oceniający nie stwierdził nadmiernej koncentracji zajęć z jednego przedmiotu, czy też z jednym prowadzącym, zarówno na studiach stacjonarnych jak i niestacjonarnych. Zakłada się, że grupa wykładowa powinna obejmować nie mniej niż 30 osób, grupa ćwiczeniowa 25 osób, ale nie więcej niż 35 osób, grupa laboratoryjna/projektowa od 12-15 osób, grupa seminaryjna od 12 do 15 osób – co należy uznać za odpowiednie dla realizacji celów kształcenia. Formy zajęć oraz liczebność grup studenckich pozwalają na zdobywanie pogłębionej wiedzy na wykładach i jej utrwalanie na ćwiczeniach oraz uzyskiwanie umiejętności badawczych na seminariach i zajęciach z warsztatu metodycznego.

Komunikacja z wykładowcą poza zajęciami odbywa się głównie mailem – poszczególne grupy studentów zakładają skrzynki mailowe, na które wykładowcy przekazują materiały np. prezentacje dla studentów. Uczelnia ma wdrożoną platformę Moodle. Wszyscy dydaktycy przeszli szkolenie z jej użytkowania, lecz nie jest obecnie wykorzystywana w szerokim stopniu.

Zespół oceniający może stwierdzić na podstawie odbytych wizytacji zajęć, że dobór form jest właściwy. Przykładowo przedmiot „Techniki komputerowe” odbywał się w laboratorium komputerowym, każdy student dysponował swoim komputerem, materiały do zajęć w formie plików były umieszczone na dysku sieciowym.

Studenci mają obowiązek zrealizowania jednomiesięcznych (20 dni roboczych) praktyk. Umożliwia im to w szczególności zweryfikowanie swojej wiedzy z oczekiwaniami rynku.

Zdaniem studentów organizacja zajęć oraz dobór poszczególnych form prowadzenia zajęć dydaktycznych umożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Z punktu widzenia tej grupy społeczności akademickiej liczebność grup ćwiczeniowych, pozwala na odpowiednią realizację przebiegu zajęć dydaktycznych. Studenci posiadają możliwość odbywania studiów według indywidualnego planu studiów i programu nauczania, a także według indywidualnej organizacji studiów, zgodnie z określonymi zasadami, które są określone w Regulaminie Studiów. Indywidualny plan studiów i program nauczania może być realizowany przez studentów wybitnie uzdolnionych od 4 semestru studiów, szczegółowe zasady studiowania ustala Rada Instytutu. Indywidualny program

studiów i program nauczania ma na celu kształcenie zgodnie z zainteresowanymi naukowymi studenta. Natomiast indywidualna organizacja studiów pozwala, w szczególności na uzyskiwanie zaliczeń oraz składanie egzaminów w terminach i formach indywidualnie ustalonych z prowadzącymi zajęcia oraz umożliwia modyfikację sekwencyjnego prowadzenia zajęć.

1.5.8.

Program studiów kierunku *finanse i rachunkowość* zakłada obowiązkową praktykę i każdy student odbywa ją po czwartym semestrze studiów w wymiarze 160 godzin, 7 punktów ECTS. Szczegółowe zasady realizacji praktyk zawiera Regulamin Studiów, Zarządzenie 39/2015 Rektora z dnia 17 kwietnia 2015 r. w sprawie organizacji studenckich praktyk zawodowych na danym kierunku studiów, poziomie i profilu kształcenia, Zarządzenie nr 27/2014 Rektora z dnia 1 kwietnia 2014 r. w sprawie monitorowania realizacji efektów kształcenia w ramach praktyk zawodowych, oraz Sylabus (Karta) praktyk.

Praktyki realizowane są w czasie wakacji (do wyboru lipiec, sierpień, wrzesień). W styczniu danego roku, w którym mają się odbyć praktyki studenci są do nich przygotowani. Omawiany jest sylabus praktyk i zakładane efekty kształcenia. Dobór instytucji do odbywania praktyk jest właściwy i uwzględnia biura rachunkowe, urzędy miast i powiatów, małe i średnie przedsiębiorstwa lokalne. Organizacją praktyk zajmuje się koordynator ds. praktyk zawodowych Uczelni.

Opiekun praktyk zawodowych kierunku *finanse i rachunkowość*, na podstawie analizy dokumentacji praktyk, monitoruje realizację efektów kształcenia. Zaliczenia praktyk dokonuje się na podstawie weryfikacji efektów kształcenia, wynikającej z otrzymanej z zakładu pracy opinii o przebiegu praktyki i złożonego dzienniczka. Wpisu do indeksu i karty studenta dokonuje opiekun ds. praktyki zawodowej. W poczet praktyki zawodowej może być zaliczona wykonywana praca zawodowa, jeżeli jej charakter spełnia wymagania przewidziane w programie zawodowym praktyk studenckich. Praktyki mogą być zaliczone na podstawie przedstawionej przez studenta umowy o pracę/zaświadczenie o zatrudnieniu. Jak wynika z rozmów z koordynatorem praktyk, przy przepisywaniu praktyk może się odbyć rozmowa ze studentem. W opinii studentów sposób odbywania praktyk jest sformułowany w sposób przejrzysty i zrozumiały. Zdaniem studentów czas realizacji praktyk zawodowych oraz ich umiejscowienie w programie studiów umożliwia rozwój oraz nabycie nowych umiejętności, a także zastosowanie w praktyce posiadanej wiedzy. Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym pozytywnie ocenili miejsca, w których odbywają praktyki zawodowe. Studenci mogą samodzielnie dokonać wyboru miejsca odbywania praktyk poprzez wskazanie wybranego zakładu pracy lub skorzystać z pomocy ze strony Uczelni w znalezieniu odpowiedniej instytucji.

Zdaniem zespołu oceniającego procedura zaliczania praktyk na podstawie pracy zawodowej będzie wymagać uszczegółowienia – w sytuacji zmiany profilu kształcenia na profil praktyczny. Zaliczanie praktyk powinno być dokonywane na podstawie weryfikacji osiągnięcia wszystkich efektów kształcenia zdefiniowanych dla praktyk zawodowych. Proces ten powinien zostać starannie i szczegółowo opracowany i obejmować między innymi rozmowę koordynatora praktyk z opiekunem praktyk.

1.5.9.

Uczelnia oferuje program wymiany studentów i pracowników Erasmus.

Liczba studentów biorących udział w programie jest niska – główną barierą są koszty związane z wyjazdem (w szczególności dla studentów niestacjonarnych). W wymianie zagranicznej biorą udział również nauczyciele akademicy. Stosunkowo też niewiele zajęć odbywa się na uczelni w języku angielskim. Tym samym oferta zajęć dla studentów zagranicznych jest bardzo ograniczona..

W programie studiów dla kierunku „*finanse i rachunkowość*” w grupie przedmiotów kształcenia ogólnego studenci posiadają obowiązkową naukę języka obcego nowożytnego, do wyboru: angielskiego lub niemieckiego. Program studiów przewiduje naukę przedmiotów w językach obcych w ramach kształcenia ogólnego oraz lektoratu z języka branżowego. Podczas spotkania z ZO PKA studenci wyrazili pozytywne opinie o poziomie kształcenia językowego oraz adekwatności realizowanych treści w kontekście swoich oczekiwań oraz specyfiki kierunku.

1.6.

1.6.1.

Warunki i tryb rekrutacji na studia PWSTE w Jarosławiu na rok akademicki 2015/2016 zawarte zostały w Uchwale nr 4/V/14 Senatu z dnia 28 maja 2014 r. oraz Zarządzeniu nr 34/2015 Rektora z dnia 10 kwietnia 2015 r. w sprawie trybu działania i zadań Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej, Instytutowych Komisji Rekrutacyjnych oraz Punktu Rekrutacyjnego. Rekrutacja odbywa się na podstawie konkursu świadectw maturalnych. W pierwszej kolejności przyjmowani byli laureaci i finaliści olimpiad szczebla centralnego i okręgowego. Punkty przeliczeniowe ze świadectwa dojrzałości dotyczyły wybranych przedmiotów. W przypadku egzaminu dojrzałości - "stara matura" były to: język polski, język obcy wskazany przez kandydata, jeden przedmiot spośród: matematyka, informatyka, geografia, fizyka, chemia, wiedza o społeczeństwie. W przypadku egzaminu maturalnego - "nowa matura" były to: język polski poziom podstawowy lub rozszerzony, język obcy nowożytny poziom podstawowy lub rozszerzony, wskazany przez kandydata, jeden przedmiot spośród: historia, geografia, matematyka, biologia, wiedza o społeczeństwie poziom podstawowy lub rozszerzony. O przyjęciu kandydata na studia decyduje jego miejsce na liście rankingowej, ustalone na podstawie sumy punktów przeliczeniowych, uzyskanych podczas postępowania kwalifikacyjnego, prowadzonego przez Uczelnianą Komisję Rekrutacyjną, w ramach ustalonego limitu przyjęć. W systemie informacyjnym na stronie internetowej dostępne są informacje o aktualnej ofercie kształcenia. Oferta Uczelni skierowana jest do wszystkich absolwentów szkół średnich. Zasady przyjęć nie zawierają kryteriów dyskryminujących.

1.6.2.

Uczelnia na ten moment na kierunku *Finanse i rachunkowość* nie rozpoznaje i nie potwierdza efektów kształcenia. Uczelnia Uchwałą Senatu nr 5/VI/15 z dnia 24 czerwca 2015 r. wprowadziła organizację potwierdzenia efektów uczenia się, w tym zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się oraz sposób powoływania i tryb działania komisji weryfikujących efekty uczenia się. Uczelnia na kierunku *Finanse i rachunkowość* nie potwierdza efektów kształcenia z uwagi na brak oceny jakości kształcenia PKA.

1.7.

1.7.1

Sylabusy zajęć zawierają informację o weryfikacji każdego z efektów kształcenia z uwzględnieniem efektów wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Informacja ta jest szczegółowa, uwzględnia: formy, sposoby zaliczenia oraz kryteria oceny i wymagań egzaminacyjnych. Formalnie można ocenić te zapisy bardzo pozytywnie. Uczelnia mogłaby rozważyć w opisie sylabusów uelastyczenie sposobów weryfikacji efektów kształcenia, tworząc możliwości dostosowywania ich do określonych grup studentów. Umiejętności badawcze weryfikowane są w procesie dyplomowania w szczególności poprzez pracę licencjacką. Prace dyplomowe są oceniane przez opiekuna pracy i recenzenta, a także weryfikowane z uwagi na samodzielność poprzez system antyplagiatowy. Egzamin dyplomowy weryfikuje wiedzę i umiejętności z zakresu wiedzy kierunkowej i specjalnościowej. Zespół oceniający zapoznał się z pracami etapowymi i dyplomowymi. Sposób weryfikacji etapowych i końcowych efektów kształcenia nie budził istotnych zastrzeżeń. Na pierwszych zajęciach studenci są zapoznawani z informacjami, dotyczącymi zasad i sposobów zaliczania poszczególnych zajęć. Zdaniem studentów stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia. Efekty w kategorii wiedzy są sprawdzane na ogół w ramach zaliczenia wykładu w postaci egzaminu lub kolokwium zaliczeniowego w formie ustnej lub pisemnej, natomiast efekty w pozostałych dwóch kategoriach najczęściej są zaliczane na ćwiczeniach lub laboratoriach metodą projektów, symulacji, studium przypadku, kolokwium lub prac zaliczeniowych. Zdaniem studentów metody weryfikacji są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia.

1.7.2.

Na podstawie analizy sylabusów, prac etapowych i dyplomowych oraz hospitacji zajęć można uznać że system weryfikacji efektów kształcenia jest przejrzysty i umożliwia porównywalność ocen. Ogólne zasady zaliczania semestrów ujęte są w Regulaminie Studiów. Sylabusy bardzo szczegółowo określają sposób sprawdzania i oceniania efektów kształcenia. Jak wynika z hospitacji zajęć, dydaktycy znają

sylabus i się do niego odnoszą przy weryfikacji efektów przedmiotowych. Sylabusy są dostępne dla studentów.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci wyrazili opinię, iż warunki i forma zaliczenia końcowego są powszechnie znane i obowiązują wszystkich studentów jednakowo. Studenci pozytywnie odnieśli się do sposobu formułowania ocen, który w ich opinii, zapewnia pełny obiektywizm. W przypadku uzyskania oceny niedostatecznej studenci mają możliwość przystąpienia do jednego egzaminu poprawkowego. Poza zaliczeniami i egzaminami końcowymi, wiedza i umiejętności weryfikowane są w trakcie semestru np. poprzez kolokwia, sprawdzanie wiedzy i umiejętności w trakcie ćwiczeń, aktywność na zajęciach lub indywidualne zadania projektowe. Zdaniem studentów proces uczenia się zorientowany jest na opanowanie umiejętności teoretycznych i praktycznych przewidzianych w treściach kształcenia dla poszczególnych przedmiotów. Zasady oceny realizacji efektów kształcenia są przejrzyste i umożliwiają zmierzenie oraz ocenę efektów kształcenia na poszczególnych etapach. Studenci mają zapewniony dostęp do informacji o stosowanym systemie oceny.

3. Uzasadnienie

Koncepcja kształcenia wpisuje się w misję i strategię Uczelni. Plany rozwoju kierunku zakładają przekształcenie profilu kierunku z ogólnoakademickiego na praktyczny. Stąd też niektóre informacje zawarte w raporcie mają charakter doradczy skierowany na budowanie przez Uczelnię profilu praktycznego, Uczelnia właściwie przyporządkowała kierunek do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i dyscyplin naukowych: finanse, ekonomia i nauki o zarządzaniu. Efekty kierunkowe i przedmiotowe zachowują spójność z efektami obszarowymi i umożliwiają stworzenie systemu ich weryfikacji. Treści kształcenia, formy zajęć i metody dydaktyczne wspierają realizację efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Program kształcenia zachowuje elastyczność i umożliwia studentom wybór zajęć stosownie do zainteresowań naukowych i zawodowych. System ECTS wymaga przeglądu i ponownego przypisania punktów do odpowiednich grup zajęć. Organizacja studiów, liczebność grup studenckich jest właściwa. Praktyki studenckie organizowane są zasadnie, ale wymagają opracowania właściwego systemu weryfikacji przy przejściu na profil praktyczny. Stopień umiędzynarodowienia kształcenia jest bardzo niski. Warunki rekrutacji nie budzą zastrzeżeń. System weryfikacji efektów kształcenia jest opracowany bardzo rzetelnie. Opis efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w ocenie studentów jest opracowany w przystępny i zrozumiały sposób. Z punktu widzenia oceny studenckiej realizowany na wizytowanym kierunku program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Studenci wyrazili pozytywne opinie dotyczące organizacji i realizacji procesu kształcenia, w tym również organizacji praktyk zawodowych oraz kształcenia w zakresie języków obcych.

Kryteria rekrutacji na kierunek „*finanse i rachunkowość*”, w opinii studentów nie zawierają przepisów ograniczających dostęp do podjęcia kształcenia jakiegokolwiek grupie kandydatów. Uczelnia zapewniła powszechny dostęp do informacji o kryteriach przyjęć oraz procesie rekrutacji.

Z punktu widzenia oceny studenckiej system sprawdzania i oceniania umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia.

4. Zalecenia

-Przy przejściu z profilu ogólnoakademickiego na profil praktyczny w szczególności należy zwrócić uwagę na właściwe określenie efektów kształcenia dla praktyk zawodowych

-Należy dokonać właściwej klasyfikacji zajęć i przypisać właściwą liczbę ECTS zajęciom z bezpośrednim udziałem nauczycieli i studentów, związanych z naukami podstawowymi, zajęć o charakterze praktycznym, ogólnouczelnianych itp.

-Należy podjąć działania w zakresie internacjonalizacji kształcenia

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

2.1 Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe posiadają dorobek naukowy-zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku.*

2.2 Dorobek naukowy, doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. W przypadku, gdy zajęcia realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, kadra dydaktyczna jest przygotowana do prowadzenia zajęć w tej formie.*

2.3 Prowadzona polityka kadrowa umożliwia właściwy dobór kadry, motywuje nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych oraz sprzyja umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

2.4 Jednostka prowadzi badania naukowe w zakresie obszaru/obszarów wiedzy, odpowiadającego/odpowiadających obszarowi/obszaram kształcenia, do którego/których został przyporządkowany kierunek, a także w dziedzinie/dziedzinach nauki oraz dyscyplinie/dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.*

2.5 Rezultaty prowadzonych w jednostce badań naukowych są wykorzystywane w projektowaniu

1. Ocena – kryterium 2 – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

2.1

Uczelnia zadeklarowała do minimum kadrowego wizytowanego kierunku dziewięciu nauczycieli akademickich, w tym trzech ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz sześciu ze stopniem naukowym doktora. W teczках osobowych znajdują się dokumenty potwierdzające posiadanie stopni naukowych przez nauczycieli akademickich zgłoszonych do minimum kadrowego. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy. Uczelnia zaliczyła do minimum kadrowego nauczycieli akademickich zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy na podstawie złożonych przez nich oświadczeń, o których mowa w art. 112a Ustawy. Analiza obciążenia nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe pozwala na uznanie, iż wszystkie osoby spełniają warunki określone w § 13 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia. Żadna z osób nie przekroczyła limitu minimów kadrowych określonego w art. 112a ust. 1-2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Dorobek naukowy nauczycieli stanowiących minimum kadrowe umożliwia realizację programu studiów w obszarze nauk społecznych, spełniając wymóg art. 2 ust.1 pkt 14a Prawa o szkolnictwie wyższym. Zespół oceniający biorąc pod uwagę dorobek naukowy, obciążenia dydaktyczne i złożone oświadczenia do minimum kadrowego zaliczył 3 samodzielnych nauczycieli akademickich i 6 doktorów. Wszyscy pracownicy, stanowiący minimum kadrowe (9 osób), posiadają dorobek w obszarze nauk społecznych, dziedzina nauki ekonomiczne, dyscyplina finanse. Struktura nauczycieli akademickich, stanowiących minimum (3 jest pracownikami samodzielnymi, 6 posiada stopień doktora), kadrowe jest zgodna z wymogami Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, zarówno ze względu na kwalifikacje, jak i ich liczbę w zakresie wszystkich wymogów stawianych kierunkowi studiów w obszarze nauk społecznych. Relacja pomiędzy liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów odpowiada proporcjom wynikającym z §17 ust.1 pkt. 8 w/w rozporządzenia, 1: 38 (9 : 336).

2.2

Zajęcia dydaktyczne na studiach I stopnia kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzi łącznie 50 pracowników, w tym: 2 profesorów oraz 6 doktorów habilitowanych, 28 doktorów (41 osób spoza

minimum kadrowego: 2 profesorów, 3 doktorów habilitowanych, 22 doktorów i 14 magistrów). Wśród profesorów i doktorów habilitowanych znajdują się reprezentanci nauk ekonomicznych (5 osób) i nauk humanistycznych (3 osoby). Wśród doktorów większość posiada stopnie naukowe w dziedzinie nauk ekonomicznych. Wśród 22 osób, poza doktorami nauk ekonomicznych zajęcia prowadzą doktorzy nauk: 1 osoba nauki ścisłe, 2 osoby nauki humanistyczne (teologiczne), 2 osoby nauki techniczne, 1 osoba nauki humanistyczne (socjologia), 3 osoby nauki prawne, 1 osoba nauki społeczne (pedagogika), dodatkowo 14 osób z tytułem magistra (4 osoby filologii angielskiej i 1 osoba filologii germańskiej, 1 magister ekonomii, 1 magister nauk o zarządzaniu, 3 magistrów wychowania fizycznego, 1 magister wychowania technicznego, 1 magister nauk matematycznych, 2 mgr nauk prawnych).

Problematyka badań naukowych realizowanych przez pracowników mieści się w dyscyplinie nauki - finanse. Obejmuje ona następujące obszary: sektor bankowy, sektor ubezpieczeniowy, sektor funduszy inwestycyjnych, przedmioty pośrednictwa finansowego, nadzór nad rynkiem finansowym, rachunkowość. Pracownicy dydaktyczni Instytutu prowadzący zajęcia na kierunku *finanse i rachunkowość* odbyli szkolenia z zakresu e-learningu i są w trakcie przygotowywania dokumentacji do prowadzenia zajęć z następujących przedmiotów: Rachunkowość podatkowa, Bankowość i Rachunkowość finansowa.

Liczba wyżej wymienionych pracowników naukowo-dydaktycznych, dla których uczelnia stanowi podstawowe lub dodatkowe miejsce pracy i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych, przypisanych do obszaru nauk społecznych celów i efektów kształcenia na ocenianym kierunku.

2.3

Podstawą prowadzonej na Uczelni polityki kadrowej są akty prawne: Ustawa Prawo o Szkolnictwie Wyższym z dnia 27 lipca 2015 r. oraz Uchwała Senatu 1/V/2015 z dnia 27 maja 2015r. W Instytucie Ekonomii i Zarządzania pracownicy dydaktyczni zatrudnieni są na stanowiskach: profesora wizytującego, docenta, starszego wykładowcy, wykładowcy i instruktora. Procedura zatrudniania pracowników w Instytucie prowadzona jest na drodze konkursu. Umowy zawierane z pracownikami mają określony czas trwania.

Pracownicy dydaktyczni poddawani są ocenie okresowej (co 2 lata). Kryteriami oceny objęte są m.in. działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna na rzecz Uczelni. Pracownicy mają możliwość ubiegania się o Nagrodę Rektora (posiadającą również wymiar pieniężny) w kategoriach: osiągnięć naukowych, organizacyjnych i dydaktycznych. Nagrody przyznawane są corocznie, indywidualnie i zespołowo.

Pracownicy dydaktyczni Instytutu mogą także ubiegać się o dofinansowanie konferencji i staży, podczas których afiliują Uczelnię. Polityka kadrowa sprzyja umiędzynarodowieniu przez wspieranie wyjazdów dydaktycznych nauczycieli akademickich w ramach programu ERASMUS + o czym świadczą zajęcia prowadzone na uczelniach partnerskich w Turcji, Hiszpanii, Czechach, na Węgrzech (tab. 10) Raportu. Zespół przeprowadził również rozmowę z Rektorem ds. badań naukowych. Na podstawie rozmowy oraz przedstawionych informacji można stwierdzić, iż określone zasady są realizowane. Kadra otrzymuje dofinansowanie na wyjazdy konferencyjne pod warunkiem aktywnego uczestnictwa, a więc wygłoszenia referatu. Uczelnia wydaje własne prace naukowe i monografie tworząc warunki do publikowania wyników badań prowadzonych przez kadre. Analiza planów badań naukowych potwierdza, iż wsparcie Uczelni w zakresie rozwoju naukowego jest w pełni realizowane. Podczas wizytacji przedstawiono arkusze ocen oraz protokół z posiedzenia Komisji ds. oceny kadry. W opinii Komisji w przypadku każdego nauczyciela akademickiego uwzględniana jest opinia studentów oraz wyniki hospitacji zajęć. Rektor ma możliwość przyznania nagrody za działalność dydaktyczną. W polityce kadrowej uwzględnia się również ocenę i dobór kadry wspomagającej.

2.4

Obecnie (2015 r.) realizowany jest w Uczelni Międzynarodowy projekt badawczy nt. „Reforma rynku usług finansowych w warunkach integracji z europejską przestrzenią finansową”. Uczestnikami projektu są: Instytut Ekonomii i Zarządzania PWSTE w Jarosławiu, Wydział Finansów, Charkowski Państwowy Uniwersytet Ekonomiczny (Ukraina), Wydział Bankowości - Poleski Uniwersytet Państwowy (Białoruś), Wydział Nauk Ekonomicznych i Społecznych, Neiregyhazka Szkoła Wyższa

w Neiregyhazie (Węgry). Celem projektu jest „Diagnoza stanu obecnego oraz określenie kierunków i możliwości reformy rynków usług finansowych Ukrainy w warunkach możliwości ich integracji z rynkiem Europejskim”. Efektem końcowym projektu jest wspólna monografia tematyczna poświęcona przeprowadzanym badaniom oraz międzynarodowa konferencja podsumowująca wyniki badań.

Jednostka uczestniczy także w projekcie „Nowoczesne zarządzanie biznesem – Zrzeszenie Banków Polskich” (2015 r.), w ramach którego studenci biorą udział w wykładach ekspertów zewnętrznych BIG BIK ZUS. W wyniku przeprowadzonych eliminacji został wyłoniony zespół studentów rywalizujących w ogólnopolskim Konkursie BANKRISK.

Wymiana osobowa w zakresie konferencji oraz wymiany grup na staże i praktyki (2015 – 15 osób, 2014 12 osób, 2013 -10 osób) potwierdza współpracę międzynarodową, w której uczestniczą partnerzy: Lwowski Instytut Bankowy, Odeski Instytut Finansów Ukraińskiego Państwowego, Uniwersytetu Finansów i Handlu Międzynarodowego, Federalna Państwowa Budżetowa Wyższa Uczelnia Zawodowa Handlowo – Ekonomiczna Sankt Petersburg, Instytut Regionalnych Badań Narodowej Akademii Nauk Ukrainy we Lwowie, Wołyński Instytut Ekonomii i Zarządzania w Łucku, Instytut Transformacji Społeczeństwa w Kijowie, Międzynarodowy Uniwersytet „MITSO” Mińsk, Bukowiński Państwowy Uniwersytet Ekonomiki i Finansów w Czerniowcach, Charkowski Narodowy Uniwersytet Ekonomiczny.

Wyniki badań prowadzonych przez pracowników dydaktycznych są publikowane w Zeszytach Naukowych Instytutu – „Współczesne Problemy Zarządzania” – seria Finanse (4 pkt. lista B). W 2014 roku została wydana nakładem Uczelni recenzowana publikacja – praca zbiorowa pt. „Finansowo-ubezpieczeniowe aspekty rozwoju przedsiębiorstw i regionów”. Studenci również mają możliwość publikacji referatów wygłaszanych na konferencjach Kół Naukowych.

2.5

Doświadczenia pracowników gromadzone podczas prowadzonych badań są wykorzystywane w opracowaniu, aktualizowaniu i rozwijaniu procesu dydaktycznego. Wiedza pozyskana jako wyniki badań wykorzystywana jest do wzbogacania treści merytorycznych prezentowanych na zajęciach oraz do opracowywania nowych materiałów dydaktycznych (np. case study, symulacji, scenariuszy do odgrywania ról). Pozyskane informacje mają zarówno charakter jakościowy (np.: schematy struktur organizacyjnych przedsiębiorstw o szczególnym charakterze, systemy organizacyjne, zakłócenia ich funkcjonowania, rozwiązania strukturalne, ukształtowane procesy oraz dobór instrumentów, projektowanie zmian w systemach organizacyjnych przedsiębiorstw i ich wdrażanie), jak i ilościowy (wyniki weryfikacji hipotez badawczych, istniejących zależności między zmiennymi). Indywidualne zainteresowania pracowników naukowo-dydaktycznych wykraczające poza ramy treści przedmiotów kierunkowych i specjalnościowych znajdują wyraz w zgłaszanych do realizacji wykładach do wyboru. Działania podejmowane przez Instytut we współpracy z Radą Biznesu, otoczeniem gospodarczym oraz administracją samorządową skutkują wspólnym proponowaniem zagadnień realizowanych w ramach prac dyplomowych. Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi ma wpływ na sposób uwzględniania treści praktycznych w procesie dydaktycznym. W trakcie wizytacji Zespół uczestniczył w spotkaniu z interesariuszami zewnętrznymi, którzy w pełni potwierdzili udział w budowaniu efektów kształcenia na ocenianym kierunku. Funkcjonowanie kilku kół naukowych studenckich również przemawia na korzyść aktywnej pracy pracowników Instytutu, którzy doskonalą programy kształcenia wraz ze studentami ocenianego kierunku.

3. Uzasadnienie

Zespół oceniający na podstawie analizy dorobku naukowego, doświadczenia zawodowego, analizy obciążeń dydaktycznych i złożonych oświadczeń stwierdza że wszystkie osoby proponowane do minimum kadrowego, w tym 3 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 6 doktorów, spełniają wymogi w tym zakresie (posiadają dorobek naukowy w dyscyplinie finanse, w której określono efekty kształcenia, prowadzą zajęcia w odpowiednim wymiarze godzin i deklarują właściwą przynależność do minimum kadrowego) i zostały zaliczone do minimum kadrowego. Uczelnia spełnia zatem minimum kadrowe dla kierunku *finanse i rachunkowość* na studiach I stopnia.

Struktura kwalifikacji naukowych i dydaktycznych kadry prowadzącej zajęcia w pełni odpowiada potrzebom kierunku *ekonomia* oraz jest dostosowana do I stopnia kształcenia. Zajęcia dydaktyczne

wykłady, ćwiczenia prowadzone są przez osoby posiadające odpowiedni dorobek naukowy związany z prowadzonym przedmiotem.

Uczelnia realizuje właściwie politykę kadrową. Uczelnia realizuje badania naukowe. Kadra otrzymuje wsparcie finansowe, merytoryczne i organizacyjne dla rozwoju naukowego i dydaktycznego poprzez możliwość publikowania efektów prac we wydawnictwach Uczelni. Uczelnia wykorzystuje badania naukowe w projektowaniu programu kształcenia na ocenianym kierunku.

4. Zalecenia

- Podtrzymanie badań naukowych i działalności kół naukowych
- Podtrzymanie finansowania wydawnictw Uczelni
- Rozpoczęcie dokumentowania dorobku praktycznego pracowników na ocenianym kierunku.

3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia

3.1 Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, w szczególności w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, w przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku praktyki te zostały uwzględnione.*

3.2 W przypadku prowadzenia studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczne, gospodarcze lub kulturalne, sposób prowadzenia i organizację tych studiów określa porozumienie albo pisemna umowa zawarta pomiędzy uczelnią a danym podmiotem.*

1. Ocena – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

3.1

Na podstawie przeprowadzonej wizytacji, w tym rozmów z władzami uczelni, kadrami akademicką, spotkania z przedstawicielami otoczenia gospodarczego i społecznego można stwierdzić, że Instytut Ekonomii i Zarządzania od lat aktywnie współpracuje z instytucjami i przedsiębiorstwami Jarosławia i regionu. Przy Instytucie działają: Klub Praktyków utworzony 2 grudnia 2011 r. i Rada Biznesu utworzona Decyzją nr 5/2013 Dyrektora Instytutu Ekonomii i Zarządzania z dnia 20 marca 2013 r. Gremia te uczestniczą w opiniowaniu efektów kształcenia, programu kształcenia. Spotkania Rady Biznesu i Klubu Praktyków odbywają się w uczelni systematycznie, co jest starannie dokumentowane. Sugestie przedstawicieli rynku pracy pozwoliły podjąć prace nad modyfikacją efektów kształcenia, jak i opracowania efektów dla profilu praktycznego, który ma być wprowadzony od roku akademickiego 2016/2017. Dyskusje w ramach tych gremiów pozwoliły wprowadzić kolejną, ważną dla rynku pracy specjalność kształcenia tj. bankowość i ubezpieczenia. Pracodawcy sugerowali również wprowadzenie większego udziału zajęć o charakterze praktycznym, jak również zajęć prowadzących do osiągnięcia umiejętności miękkich jak np. umiejętność pracy w zespole. Sugerowano również wprowadzenie oprócz programu informatycznego Symfonia program Optima, aby poszerzyć kwalifikacje absolwentów w tym zakresie. Efektem współpracy z interesariuszami zewnętrznymi są cyklicznie organizowane „Spotkania z praktyką”, na których studenci mogą poznać warunki lokalnego rynku pracy. Zgodnie z potrzebami kierunku *finanse i rachunkowość*, w ramach współpracy z Narodowym Bankiem Polskim Instytut zrealizował w roku 2014 projekt z zakresu edukacji ekonomicznej „Warsztaty: Finanse w Twoim domu”. Instytut podjął szeroką dyskusję włączając w to przedstawicieli rynku pracy nad przejściem i przebudową efektów i programów kształcenia na profil praktyczny. Współpraca z otoczeniem gospodarczym i społecznym obejmuje również organizację praktyk zawodowych. Instytut współpracuje z wieloma lokalnymi firmami, ale równie ważnymi partnerami z punktu widzenia specyfiki kierunku *finanse i rachunkowość*. Są to: Urząd Skarbowy w Jarosławiu, ZUS Inspektorat w Jarosławiu, Rzeszowskie Stowarzyszenie Pośredników w Obrocie Nieruchomościami, Alior Bank Oddział w Jarosławiu, Kredyt Bank S.A. Jarosław, Raiffeisen Polbank oddział w Jarosławiu, BNP Paribas Bank Polska S.A. Jarosław, Bank PEKAO S.A. I Oddział w Jarosławiu, lokalne biura rachunkowe. Przedstawiciele tych instytucji włączani są do procesu

kształcenia np. zajęcia specjalistyczne prowadzi pracownik Urzędu Skarbowego)
Instytut Ekonomii i Zarządzania współpracuje również ze szkołami ponadgimnazjalnymi, w tym o profilu ekonomicznym Jarosławia i okolic w celu popularyzowania wiedzy ekonomicznej, jak również informowania o uczelni i prowadzonych kierunkach studiów, pozyskiwaniu kandydatów na studia. Zespół oceniający uważa iż współpraca ta powinna rozwijać się w celu wzbogacania form i metod kształcenia na profilu praktycznym, w tym formułowania celów dla praktyki zawodowej, sposobów weryfikacji zakładanych efektów kształcenia.

3. Uzasadnienie

Instytut Ekonomii i Zarządzania aktywnie współpracuje z otoczeniem społecznym i gospodarczym w tym w tym w szczególności w zakresie zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych co potwierdziło spotkanie zespołu oceniającego z pracodawcami.

4. Zalecenia

Należy rozwijać formy i metody kształcenia na profilu praktycznym, współpracować w zakresie formułowania celów dla praktyki zawodowej, sposobów weryfikacji zakładanych efektów kształcenia.

4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólniakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, a także prowadzenie badań naukowych

4.1 Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym laboratoriów badawczych ogólnych i specjalistycznych są dostosowane do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku, tj. liczby studentów oraz do prowadzonych badań naukowych. Jednostka zapewnia studentom dostęp do laboratoriów w celu wykonywania zadań wynikających z programu studiów oraz udziału w badaniach.*

4.2 Jednostka zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki.*

4.3 W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, jednostka umożliwia studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych), personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów

1. Ocena – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

4.1

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, także uwzględniającą potrzeby osób niepełnosprawnych. Uczelnia PWSTE w Jarosławiu posiada kilka budynków, których powierzchnia użytkowa budynków wynosi 20 085,51 m². Uczelnia dysponuje 21 salami wykładowymi, 38 salami ćwiczeniowymi, 13 pracowniami komputerowymi, salą multimedialną, 14 salami laboratoryjnymi, 3 pracowniami umiejętności, halą sportową, Centrum Rekreacyjno-Rehabilitacyjnym, Biblioteką oraz dwoma Domami Studenckimi. Instytut Ekonomii i Zarządzania (Sekretariat, Dziekanat oraz Zakłady) usytuowany jest na terenie Miasteczka Akademickiego przy ul. Czarnieckiego 16. Powierzchnia użytkowa budynku Instytutu EiZ – 574,9 m². W ramach Instytutu funkcjonują cztery Zakłady: Rachunkowości i Finansów, Organizacji i Zarządzania, Ekonomii i Gospodarki Nieruchomościami, Zarządzania Bezpieczeństwem Wewnętrznym. Wszystkie sale dydaktyczne uczelni wyposażone są w pomoce naukowe, m.in.: instalacje nagłaśniające (w salach wykładowych), rzutniki pisma, wideoprojektory, rzutniki multimedialne z zestawami komputerowymi oraz bezprzewodową sieć Internetową.

Zajęcia na kierunku *Finanse i rachunkowość* odbywają się: w budynku J1 – powierzchnia użytkowa 662,6 m² (sala ćwiczeniowa C18), w budynku J2 – powierzchnia użytkowa 642,6 m² (dwie sale ćwiczeniowe – C21, C22), w budynku J3 – powierzchnia użytkowa 701,0 m² (sala wykładowa – multimedialna W8, pięć sal ćwiczeniowych – C25, C26, C27, C28, C29), w czterech salach wykładowych o powierzchni użytkowej 330,6 m² (W10, W11, W12, W13), mieszczących się w budynku Instytutu Ochrony Zdrowia, w dwóch aulach o powierzchni użytkowej 666,9 m², mieszczących się w budynku Biblioteki.

Pracownia komputerowa C18 wyposażona jest w 24 stanowiska komputerowe, z zainstalowanym systemem operacyjnym Windows 7 Professional, pracujących w domenie oraz oprogramowaniem aplikacyjnym Microsoft Office Standard. Pracownia dysponuje także pakietami programów do zarządzania i księgowości OPTIMA firmy Comarch, Symfonia. Sieć teleinformatyczna zbudowana jest na urządzeniach firmy Alcatel-Lucent oraz Cisco. Komunikacja pomiędzy budynkami odbywa się za pośrednictwem sieci światłowodowej. Wewnątrz budynków istnieją sieci LAN oraz rozbudowana sieć bezprzewodowa WiFi - obejmująca cały kampus uczelni, również poza budynkami.

Biorąc pod uwagę wymogi wynikające z zakładanych efektów kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* oraz aktualną liczbę studentów można jednoznacznie stwierdzić, iż liczba, wielkość oraz podstawowe wyposażenie sal dydaktycznych odpowiadają potrzebom kształcenia na ocenianym kierunku.

Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno - Ekonomiczna w Jarosławiu posiada obiekty sportowe usytuowane w obrębie Miasteczka Akademickiego przy ul. Czarnieckiego. Uczelnia dysponuje 21 salami wykładowymi, 38 salami ćwiczeniowymi, 13 pracowniami komputerowymi, salą multimedialną, 14 salami laboratoryjnymi, 3 pracowniami umiejętności, halą sportową, Centrum Rekreacyjno-Rehabilitacyjnym, Biblioteką oraz dwoma Domami Studenckimi. W obrębie Kampusu znajdują się boiska sportowe, 3 korty do tenisa ziemnego, hala sportowa, sala gimnastyczna, **studio ćwiczeń rehabilitacyjno – rekreacyjnych oraz** siłownia. Uczelnia posiada również Dom Studencki „Victoria”. Zajęcia na kierunku „*finanse i rachunkowość*” odbywają się w kilku budynkach Uczelni. Dwie aule są salami multimedialnymi, wyposażonymi w projektory, telewizory, komputery, ekrany sufitowe oraz nagłośnienie. Sale wykładowe wyposażone są w projektory multimedialne, komputery, walizkowe rzutniki pisma, ekrany sufitowe, tablice magnetyczne. W salach ćwiczeniowych znajdują się przenośne projektory multimedialne oraz tablice magnetyczne. Studenci mają dostęp do programu „Symfonia” także zdalnie za pomocą serwisu e-programy. Pozwala on na prace z programem z wykorzystaniem zdalnego pulpitu. Baza dydaktyczna Uczelni spełnia warunki dostępności kształcenia dla studentów niepełnosprawnych. Budynki wyposażone są w podjazdy i toalety dla niepełnosprawnych. W Bibliotece Głównej i budynku przy ul. Pruchnickiej zamontowane zostały windy.

4.2

Studenci mają dostęp do dobrze wyposażonej Biblioteki, której misją jest wspieranie procesu dydaktycznego i naukowo-badawczego Uczelni poprzez zapewnienie dostępu do źródeł informacji, niezbędnych do realizacji tych procesów, a także udział w kształtowaniu i rozwijaniu umiejętności studentów w zakresie wyszukiwania i korzystania z wszelkiego rodzaju potrzebnych informacji. Biblioteka mieści się w nowoczesnym budynku i zajmuje powierzchnię 1481,31 m². Budynek składa się z 3 kondygnacji. Na parterze zlokalizowane zostały: Czytelnia Ogólna, Informacja Naukowa, Czytelnia Czasopism, Telecentrum, Wypożyczalnia, Wypożyczalnia Międzybiblioteczna, Gromadzenie i Opracowanie Zbiorów.

Czytelnicy mają możliwość pracy w komfortowych warunkach i bez barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych. Pomieszczenia Biblioteki wyposażone są w sprzęt komputerowy podłączony do Internetu. Umożliwiono czytelnikom pracę indywidualną oraz pracę w grupach, jak również dostęp do urządzeń reprograficznych, wdrożono zintegrowany system obsługi użytkowników SOWA 2 - opracowywanie zbiorów w tym systemie. Został również wdrożony elektroniczny system wypożyczeń międzybibliotecznych i zdalny system składania zamówień na materiały biblioteczne. Uruchomiono system ochrony zbiorów przed kradzieżą RFID i zabezpieczono książki chipami, zainstalowano urządzenia do aktywacji i dezaktywacji chipów, bramki kontrolujące wychodzących czytelników, uruchomiono informację o zasobach wydawnictw ciągłych w katalogu on-line Biblioteki, rozpoczęto sporządzanie rekordów bibliograficznych i rekordów zasobu wydawnictw ciągłych w

międzynarodowym formacie MARC 21, stworzono elektroniczny formularz umożliwiający zapisanie się do Biblioteki przez Internet. Czytelnicy mogą przeglądać katalog dostępny w sieci Internet, a także dokonywać rezerwacji i zamawiania publikacji przez Internet. Wprowadzane są również spisy treści do opisów publikacji, dzięki czemu czytelnik ma możliwość wstępnego zapoznania się z zawartością książek zgromadzonych w Bibliotece. W budynku dostępne jest 140 miejsc do cichej nauki, 60 stanowisk komputerowych z dostępem do bezpłatnego Internetu i możliwością druku dowolnej ilości stron oraz 5 kiosków internetowych.

Biblioteka sprowadza książki oraz kserokopie konkretnych artykułów w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych na potrzeby pracowników naukowych i studentów PWSTE. Księgozbiór znajdujący się Bibliotece liczy obecnie ponad 47 200 vol. i jest kompletowany w kilku egzemplarzach z wyjątkiem podręczników i skryptów, które stanowią zbiór wieloegzemplarzowy, stale aktualizowany, składający się z literatury obowiązkowej i zalecanej. Tytuły publikacji i ich liczba ustalane są w porozumieniu z pracownikami dydaktycznymi. Zakres tematyczny zbiorów związany jest głównie z prowadzonymi w Uczelni kierunkami studiów.

Księgozbiór zgromadzony Bibliotece PWSTE dla kierunku *Finanse i rachunkowość* liczy 1113 vol. (389 tytułów). W prenumeracie jest 101 tytułów czasopism (99 - krajowych i 11 – zagranicznych), z czego około 10 tytułów można powiązać o ocenianym kierunku. Obok druków zwartych i ciągłych Biblioteka gromadzi także zbiory specjalne. Ponadto czytelnicy mają możliwość skorzystania z programu komputerowego GEONET (10 stanowisk) i LEGALIS (1 stanowisko). Biblioteka bezpłatnie udostępnia wszystkim studentom i nauczycielom akademickim elektroniczne wersje pism takich jak: "Miesięcznik Finansowy BANK", "Europejski Doradca Samorządowy", "Nowoczesny Bank Spółdzielczy", "Finansowanie Nieruchomości", "Kurier Finansowy" w ramach programu Związku Banków Polskich pt. „Bankowość - Finanse - Samorząd – Wiedza on-line”. Biblioteka posiada również dostęp do elektronicznych baz czasopism i książek w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki (dostęp z komputerów Uczelni) bazy: Elsevier, Springer, Willey-Blackwell, Nature, Web of Knowledge, Springer, EBSCO, Science, SCOPUS. W bazach znajduje się wiele tysięcy tytułów z zakresu nauk ścisłych, i humanistycznych z dostępem do pełnych tekstów oraz do abstraktów.

Biblioteka posiada dostęp do wybranych publikacji w czytelni internetowej IBUK LIBRA, należącej do Wydawnictwa Naukowego PWN, (1122 tytułów). Dzięki zaawansowanej technologii i dostępowi on-line czytelnicy mogą korzystać z serwisu przez całą dobę, z dowolnego miejsca. Platforma umożliwia nie tylko czytanie książek, lecz także zaawansowaną pracę z tekstem, a także wpływa na zwiększenie dostępności do publikacji potrzebnych w procesie nauczania również osobom niepełnosprawnym studiującym w Uczelni.

Biblioteka jest ogólnouczelnianą jednostką organizacyjną Uczelni. Mieści się w nowoczesnym budynku, który jest dostosowany do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Studenci pozytywnie oceniają funkcjonowanie Biblioteki Głównej, w ich opinii godziny otwarcia umożliwiają swobodny dostęp do korzystania ze zasobów bibliotecznych. Studenci mogą przeglądać katalog dostępny drogą elektroniczną, a także dokonywać rezerwacji i zamawiania publikacji przez Internet. W ocenie studentów literatura podstawowa zalecana przez nauczycieli akademickich jest dostępna w zbiorach bibliotecznych Uczelni. Biblioteka posiada dostęp do elektronicznych baz czasopism i książek w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki. W Bibliotece znajduje się 107 miejsc w czytelniach, miejsca do cichej nauki, 50 stanowisk komputerowych, 5 kiosków internetowych.

4.3

W ramach kierunku *finanse i rachunkowość* nie jest prowadzone kształcenie na odległość.

3. Uzasadnienie

Baza dydaktyczna, wyposażenie sal dydaktycznych, pracowni komputerowych i wyposażenie biblioteki, oprogramowanie specjalistyczne odpowiadające potrzebom wielu przedmiotów tworzą możliwość pełnego osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*. Wyposażenie sal spełnia oczekiwania studentów, a także sprzyja procesowi kształcenia. Uczelnia dąży do doskonalenia infrastruktury dydaktycznej, co studenci wizytowanego kierunku oceniają pozytywnie.

Zbiory biblioteczne: podręczniki, czasopisma oraz bazy elektroniczne w pełni odpowiadają potrzebom kierunku *finanse i rachunkowość* i zapewniają studentom możliwość korzystania z zalecanej literatury.

Studenci bardzo dobrze oceniają bazę Uczelni przeznaczoną do prowadzenia działalności dydaktyczno-naukowej. W opinii studentów zaplecze lokalowe Uczelni zapewnia im wygodne warunki studiowania. Budynki Uczelni wyposażone w podjazdy oraz windy są dostępne dla niepełnosprawnych studentów mających problemy z poruszaniem się. Studenci wyrazili pozytywną opinię o dostępności w zasobach bibliotecznych literatury podstawowej, zalecanej przez nauczycieli akademickich.

4. Zalecenia

- Zintensyfikować wykorzystanie posiadanego oprogramowania na zajęciach dydaktycznych oraz w realizowanych pracach dyplomowych.

5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy

5.1 Pomoc naukowa, dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów, poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia oraz zdobywaniu umiejętności badawczych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość jednostka zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-zajęciach.*

5.2 Jednostka stworzyła warunki do udziału studentów w krajowych i międzynarodowych programach mobilności, w tym poprzez organizację procesu kształcenia umożliwiającą wymianę krajową i międzynarodową oraz nawiązywanie kontaktów ze środowiskiem naukowym.*

5.3 Jednostka wspiera studentów ocenianego kierunku w kontaktach ze środowiskiem akademickim, z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności, współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku.*

5.4 Jednostka zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia oraz w badaniach naukowych.

5.5 Jednostka zapewnia skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną, a także publiczny dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów.

1. Ocena - w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

5.1

Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wyrazili pozytywne opinie dotyczące systemu opieki dydaktycznej i naukowej. Studenci mają zapewnioną możliwość konsultacji z nauczycielami akademickimi w czasie cotygodniowych dyżurów. Zdaniem studentów, wymiar trwania konsultacji wyznaczanych przez nauczycieli akademickich jest wystarczający. Informacje na temat miejsca i terminów konsultacji studenci mogą znaleźć na tablicach ogłoszeniowych w Instytucie oraz na stronie internetowej Instytutu. Studenci mogą kontaktować się także z nauczycielami akademickimi poprzez pocztę elektroniczną. Opiekę dydaktyczną nad poszczególnymi rocznikami każdego kierunku studiów sprawują także, powołani przez dyrektora Instytutu, opiekunowie roku. Studenci w przypadku skarg i wniosków mogą zwracać się do opiekuna roku lub Dyrektora Instytutu. Opieka naukowa jest realizowana również w czasie przygotowywania pracy dyplomowej poprzez opiekę promotora. Ponadto w Instytucie Ekonomii i Zarządzania funkcjonują trzy koła: Studenckie Koło Naukowe Focus, Naukowe Koło Finansów i Rachunkowości „Kapitał” oraz Koło Naukowe Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Z kierunkiem „finanse i rachunkowość” bezpośrednio związane jest Koło Naukowe Finansów i Rachunkowości „Kapitał”, którego głównym celem jest rozwój naukowy poprzez: organizację konferencji, sympozjów oraz publikację swoich prac. Studenci mają także możliwość uczestniczenia w konferencjach krajowych i publikują w zeszytach naukowych Instytutu oraz publikacjach zewnętrznych.

System opieki materialnej określony jest w Regulaminie pomocy materialnej dla studentów Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu. Student może ubiegać się o przyznanie stypendium socjalnego, stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych, stypendium

rektora dla najlepszych studentów. W szczególnie uzasadnionych przypadkach może ubiegać się o zapomogę. Studenci mogą starać się o przyznanie stypendium ministra. Zatem należy stwierdzić, iż Regulamin zawiera regulacje przyznawania wszystkich form pomocy materialnej określonych w art. 173 ust. 1 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym. Pomocą stypendialną są objęci zarówno studenci studiów stacjonarnych jak i niestacjonarnych. Zdaniem studentów, sposób i zasady przyznawania stypendium są zrozumiałe. Analiza zasad przyznawania świadczeń pomocy materialnej pozwala stwierdzić, iż są one zgodne z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym. Zgodnie z art. 177 ust. 3 ustawy studenci stanowią większość składów komisji stypendialnych. Rektor w porozumieniu z zarządem Samorządu Studenckiego PWSTE w Jarosławiu ustala wysokość stypendium. System przyznawania pomocy materialnej funkcjonuje w sposób prawidłowy. Uczelnia nie posiada własnego funduszu stypendialnego.

5.2

W Uczelni działania związane z mobilnością studentów są koordynowane przez Dział Współpracy Międzynarodowej. Informacje o podpisanych umowach w ramach programu Erasmus+, dokumenty oraz formularze dostępne są na stronie internetowej Uczelni. Uczelnia wskazuje także, że organizowane są spotkania ze studentami mające na celu przedstawienie zasad udziału w programie Erasmus+ oraz kryteriów uczestnictwa, ponadto zostały wydane ogólnodostępne informatory dotyczące programu mobilnościowego. Na podstawie przedstawionych danych dotyczących udziału studentów w programie Erasmus w latach poprzednich, można stwierdzić że udział studentów kierunku „*finanse i rachunkowość*” jest bardzo niski. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci nie wykazywali zainteresowania wyjazdami w ramach programu wymian międzynarodowych, nie potrafili również wskazać powodów braku zainteresowania i aktywności w tym zakresie.

5.3

Instytut Ekonomii i Zarządzania wspiera studentów w kontaktach ze środowiskiem społecznym i gospodarczym, współpracując z przedstawicielami instytucji i podmiotów obecnych na rynku lokalnym. Powołane gremia tj. Klub Praktyków oraz Rada Biznesu, wspierają organizację praktyk studenckich oraz proces wchodzenia absolwentów na rynek pracy. Wsparciem zawodowym studentów, zajmuje się Akademickie Biuro Karier z Inkubatorem Przedsiębiorczości. Na stronie internetowej Biura Karier, studenci mogą znaleźć na bieżąco uzupełniane informacje o organizowanych praktykach, stażach, a także oferty pracy. Dodatkowo Biuro zajmuje się organizacją różnych warsztatów i szkoleń z zakresu doradztwa zawodowego, autoprezentacji i wystąpień publicznych, sposobów radzenia sobie ze stresem, treningów komunikacji interpersonalnej, asertywności oraz psychospołecznych umiejętności osobistych. Biuro zajmuje się również doradztwem przy pisaniu CV lub listów motywacyjnych. Studenci mają możliwość uczestniczenia w różnych formach zajęć podnoszących kwalifikacje, organizowane są warsztaty specjalistyczne m.in. *Jak rozliczysz się z fiskusem?*, *Spotkania z praktyką*, *Profesjonalne przygotowanie się do rozmowy kwalifikacyjnej*, *certyfikowane warsztaty sprzedażowo-menedżerskie*, szkolenia, projekty np. *Akademia Talentów RAIFFEISEN POLBANK S.A* oraz staże płatne, np. z Przedsiębiorstwem Lear Corporation Jarosław. Ponadto aktywność Koła Naukowego Finansów i Rachunkowości „Kapitał”, poza działalnością naukową, obejmuje również obszar związany z inicjowaniem i wspieraniem samopomocy studenckiej m.in. poprzez współpracę ze studentami innych uczelni, organizację imprez studenckich oraz wspieranie akcji charytatywnych jak np.: „Mikołaj w jarosławskim szpitalu na oddziale dziecięcym”, „Energicznie chrońmy środowisko”, „Nakrętki dla Marysieńki”, „Studenckie serca”, „Oddaj krew uratuj życie”.

5.4

W Uczelni powołany został Pełnomocnik ds. Systemu opieki i kontaktu z osobami niepełnosprawnymi studiującymi w PWSTE w Jarosławiu. Aktem wewnętrznym regulującym zasady przyznawania pomocy osobom niepełnosprawnym jest zarządzenie Rektora nr 47/2015 z dnia 6 maja 2015 r., zgodnie z którym zadaniem Pełnomocnika jest m.in. rozpoznawanie potrzeb, problemów i oczekiwań studentów niepełnosprawnych, usuwanie barier w dostępie do zasobów informacyjnych i edukacyjnych, podejmowanie działań na rzecz pełnej integracji społecznej i aktywizacji zawodowej

osób niepełnosprawnych, współpraca z organizacjami rządowymi, samorządowymi i pozarządowymi wspierającymi osoby niepełnosprawne. Regulamin Studiów przewiduje możliwość indywidualizacji procesu kształcenia dla osób niepełnosprawnych poprzez indywidualną organizację studiów. Indywidualizacja procesu kształcenia umożliwi studentom niepełnosprawnym uzyskiwanie zaliczeń oraz składanie egzaminów w terminach i formach indywidualnie ustalonych z prowadzącymi zajęcia oraz pozwala na modyfikację sekwencyjnego prowadzenia zajęć.

5.5

Uczelnia posiada nowoczesny, zintegrowany system wirtualnego zarządzania w ramach systemu Wirtualna Uczelnia. Zawiera on wszystkie informacje dotyczące toku studiów, kadry, finansów oraz dydaktyki. Ponadto aktualne informacje zamieszczane są także na stronach internetowych Uczelni i Instytutu. Udostępnianie informacji związanych z tokiem studiów oraz sprawami studenckimi drogą elektroniczną zapewnia studentom stały dostęp do wszystkich niezbędnych kwestii związanych z procesem kształcenia. Dziekanat jest dostępny dla studentów przez cztery dni w tygodniu. Dla studentów studiów niestacjonarnych otwarty jest także w soboty w terminach zjazdów. Przedstawione godziny pracy dziekanatu pozwalają stwierdzić, iż są one odpowiednie, uwzględniają także potrzeby studentów studiów niestacjonarnych. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA Studenci pozytywnie ocenili funkcjonowanie dziekanatu oraz czas jego otwarcia. Podczas przeprowadzonej rozmowy ze studentami przeważały opinie o odpowiednim zakresie obsługi administracyjnej zapewnianej przez dziekanat. W ocenie studentów obsługa administracyjna zapewnia skuteczną pomoc w załatwieniu wszelkich spraw związanych z procesem kształcenia, również w zakresie pomocy materialnej.

3. Uzasadnienie

Jednostka zapewnia studentom kierunku *finanse i rachunkowość* odpowiednią opiekę dydaktyczną i naukową. Obowiązujący system pomocy materialnej jest zgodny z obowiązującymi przepisami ustawy prawo o szkolnictwie wyższym. System opieki dydaktycznej, naukowej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia. Organizacja procesu kształcenia umożliwia studentom udział w wymianach międzyuczelnianych, jednak studenci wykazują niewielkie zainteresowanie udziałem w wyjazdach międzynarodowych. Studenci wyrazili pozytywne opinie o dostępie do informacji o programie Erasmus. Uczelnia wspiera studentów w podejmowaniu współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym. Działalność Biura Karier pozwala na udział w organizowanych warsztatach oraz doradztwie zawodowym. Od maja 2015 roku powołana została funkcja Pełnomocnika ds. systemu opieki i kontaktu z osobami niepełnosprawnymi, co pozwala na zapewnienie szerszej opieki i kontaktu ze studentami niepełnosprawnymi. Studenci niepełnosprawni posiadają możliwość indywidualizacji procesu kształcenia. Studenci mają zapewniony odpowiedni dostęp do niezbędnych informacji dotyczących procesu dydaktycznego oraz spraw studenckich, w tym także związanych z pomocą materialną. Studenci raczej dobrze ocenili jakość obsługi administracyjnej.

4. Zalecenia

-należy intensyfikować dziania zachęcające studentów do korzystania z programów mobilności w tym Erasmus +

6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów

6.1 Jednostka, mając na uwadze politykę jakości, wdrożyła wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, umożliwiający systematyczne monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym w szczególności ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia i okresowy przegląd programów studiów mający na celu ich doskonalenie, przy uwzględnieniu:*

6.1.1. projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych,*

- 6.1.2 monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania,
  - 6.1.3 weryfikacji osiąganych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć, w tym zapobiegania plagiatom i ich wykrywania,*
  - 6.1.4 zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów,
  - 6.1.5. wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia,*
  - 6.1.6. kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, oraz prowadzonej polityki kadrowej,*
  - 6.1.7. wykorzystania wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej,
  - 6.1.8. zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz środków wsparcia dla studentów,
  - 6.1.9 sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia,
  - 6.1.10. dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach
- 6.2. Jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia systemu.

1. Ocena – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

6.1

Polityka jakości realizowana w Uczelni jest częścią Strategii rozwoju Uczelni na lata 2015-2020 (uchwała Senatu nr 1/I/2012 z dnia 28 stycznia 2015 r.). Cele jakościowe zostały wyrażone również w aktach wewnętrznych wprowadzających Strategię Instytutu Ekonomii i Zarządzania na lata 2014-2015 (uchwała Rady Instytutu Ekonomii i Zarządzania nr 21/14 z dnia 30 września 2014 r.) oraz Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia, który w obecnym kształcie funkcjonuje w oparciu o następujące akty wewnętrzne:

- Zarządzenie Rektora nr 98/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie Uczelnianego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia, wprowadzenia Regulaminu Uczelnianej Komisji ds. Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia oraz Instytutowych Komisji ds. Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia w PWSTE w Jarosławiu.
- Zarządzenie Rektora nr 23/2012 z dnia 9 marca 2012 r. w sprawie wewnętrznych procedur oceny jakości kształcenia w PWSTE w Jarosławiu ze zm.

Celem działania Systemu jest: doskonalenie jakości kształcenia, podnoszenie rangi pracy dydaktycznej, podnoszenie rozwoju wykształcenia absolwentów, aktywizowanie rozwoju kadry dydaktycznej i administracyjnej. Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia obejmuje swoim zakresem zasady:

- Zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programów kształcenia.
- Opracowywania kart przedmiotów.
- Oceniania studentów, w tym dokumentowania egzaminów i zaliczeń.
- Oceniania kadry dydaktycznej.
- Zapewnienia jakości kadry dydaktycznej oraz zasad umożliwiających nauczycielom akademickim podnoszenie kwalifikacji i kompetencji.
- Oceny jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych poprzez hospitacje i proces ankietyzacji.
- Monitorowania, przeglądu i podnoszenia poziomu zasobów dydaktycznych.
- Gromadzenia, analizowania i wykorzystywania informacji na temat kształcenia w PWSTE.
- Organizacji zajęć dydaktycznych, konsultacji, praktyk zawodowych oraz przygotowywania prac dyplomowych.

Przyjęty w Uczelni WSZJK określa, że jego działania są realizowane na szczeblu Uczelni oraz we

wszystkich jej Instytutach, zaś nadzór nad jego funkcjonowaniem na szczeblu Uczelni sprawuje Prorektor ds. Dydaktycznych, a na szczeblu instytutu Dyrektor. Strukturę organizacyjną Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Uczelni tworzą: Uczelniana Komisja ds. Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia, Uczelniana Komisja Dydaktyczna, Uczelniana Komisja ds. Zasad Budowania Systemu ECTS, Instytutowe Komisje ds. Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia, Instytutowe Komisje Dydaktyczne, Dział Toku Studiów Rekrutacji i Jakości Kształcenia. Należy stwierdzić, że struktura organizacyjna Systemu jest przejrzysta i obejmuje odpowiednie organy i gremia Uczelni, które mają wpływ na proces zarządzania jakością kształcenia.

6.1.1.

Procedury dotyczące projektowania efektów kształcenia zostały określone w stosownych uchwałach Senatu i zgodnie z nimi przygotowuje się programy kształcenia dla nowych kierunków i specjalności. Są one opracowywane na poziomie Instytutów przez Komisje dydaktyczne, a następnie przekazywane do konsultacji i weryfikacji (m.in. w zakresie zgodności określonych efektów kształcenia z obszarowymi efektami kształcenia, a także zgodności określonych kierunkowych efektów kształcenia z efektami przedmiotowymi) zarówno na poziomie Instytutu, jak i Uczelni. W procesie konsultowania przygotowanych projektów uwzględniono zarówno interesariuszy wewnętrznych (studenci, nauczyciele akademicy), jak i zewnętrznych (przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego). Udział ww. grup interesariuszy realizowany jest w sposób zinstytucjonalizowany poprzez przedstawicieli w odpowiednich gremiach. W odniesieniu do studentów i nauczycieli akademickich są to: Senat, Uczelniana Komisja ds. Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia, Rada Instytutu, a także Instytutowa Komisja ds. Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia. W odniesieniu do otoczenia społeczno-gospodarczego są to: Klub Praktyków oraz Rada Pracodawców, powołane przy Instytucie Ekonomii i Zarządzania. Dodatkowo w ramach WSZJK wśród nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe prowadzona jest ankietyzacja umożliwiająca respondentom ocenę programu, w tym w szczególności efektów kształcenia. Informacje pozyskane w tym procesie są wykorzystywane do oceny efektów kształcenia przedstawianej przez Dyrektora podczas ostatniego posiedzenia Rady Instytutu w danym roku akademickim. Uczelnia również poprzez proces ankietyzacji umożliwia studentom wyrażenie opinii nt. programu studiów i jakości zajęć (w tym poprawności oszacowania punktów ECTS do nakładu czasu i pracy niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia), a także wskazanie ew. oczekiwań, np. w odniesieniu do dodatkowych zajęć. Zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami okresowe przeglądy programów kształcenia z wykorzystaniem informacji pochodzących z ww. źródeł dokonywane są nie rzadziej niż raz na rok. Wynikiem dokonywanych przeglądów jest zatwierdzanie co roku przez Senat Uczelni udoskonalonych efektów kształcenia dla kierunku *finanse i rachunkowość*. W ramach przeglądu programów kształcenia przeprowadzonego w roku akademickim 2014/2015, przy uwzględnieniu opinii interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych, wprowadzono nowe efekty kształcenia w kategorii kompetencje społeczne dotyczące wykształcenia wśród studentów postaw przedsiębiorczych i kreatywnych.

Przedstawiciele studentów uczestniczą w pracach organów kolegialnych Uczelni i jednostki – Senacie, Radzie Instytutu oraz Komisjach związanych z wewnętrznym systemem zapewnienia jakości kształcenia. Przedstawiciele Samorządu Studentów stwierdzili, że mają swobodną możliwość zabierania głosu podczas posiedzeń organów kolegialnych i wyrażania swojego stanowiska lub uczestniczenia w dyskusji. Ponadto przygotowane programy studiów dla kierunku „*finanse i rachunkowość*” posiadają akceptację przedstawicieli studentów. Przeprowadzona analiza składu Rady Instytutu pozwala stwierdzić, że został spełniony obowiązek minimalnego udziału studentów i doktorantów na poziomie co najmniej 20% ogólnego składu rady podstawowej jednostki organizacyjnej Uczelni, określony w art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

6.1.2

Monitorowanie stopnia realizacji efektów kształcenia obejmuje wszystkie przedmioty prowadzone na wizytowanym kierunku, proces dyplomowania oraz praktyki. W odniesieniu do przedmiotów i praktyk źródła danych dla oceny stopnia realizacji efektów kształcenia i stosowane metody zostały określone w sylabusach, zaś w przypadku procesu dyplomowania w stosownych dokumentach wewnętrznych Uczelni doprecyzowanych na poziomie Instytutu. Zgodnie z przyjętymi założeniami

monitorowanie stopnia osiągnięcia efektów kształcenia realizowane jest po zakończeniu zajęć przez nauczycieli akademickich, którzy za pośrednictwem kwestionariuszy ankietowych przedkładają informacje o osiąganiu przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia koordynatorom poszczególnych przedmiotów. Następnie koordynatorzy przekazują uzyskane informacje w formie pisemnej Instytutowej Komisji Dydaktycznej, która sprawuje nadzór m.in. nad zgodnością programów kształcenia z KRK, poprawnością szacowania punktów ECTS. W Instytucie Ekonomii i Zarządzania na podstawie zarządzenia nr 26/2014 Rektora z dnia 1 kwietnia 2014 r. w sprawie okresowej oceny jakości prac dyplomowych jako elementu Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Kształcenia w PWSTE w Jarosławiu została powołana Komisja ds. Oceny Prac Dyplomowych, która przeprowadza analizę jakości prac dyplomowych pod kątem realizacji założonych na kierunku efektów kształcenia. Na podstawie sporządzonych ze spotkań protokołów, a także raportów Instytutowej Komisji Dydaktycznej oraz Komisji ds. Oceny Prac Dyplomowych, Instytutowy Zespół ds. Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia formułuje wnioski i rekomendacje odnoszące się m.in. do efektów kształcenia i form ich realizacji. Wśród przykładowych efektów działań związanych z monitorowaniem stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia można wymienić: wprowadzenie do przedmiotu *Zaawansowana rachunkowość finansowa* treści kształcenia związanych z obrotem wewnątrzspółnotowym, wprowadzenie przedmiotu *Ekonomika przedsiębiorstwa*, modyfikację formy zajęć z przedmiotu *Systemy informatyczne w rachunkowości* (dodatkowo 15 godzin laboratorium zamiast wykładu).

Jednym z narzędzi służących do monitorowania i doskonalenia efektów kształcenia, są przeprowadzane badania ankietowe mające na celu monitorowanie oceny programu kształcenia, oceny pracowników dydaktycznych i administracyjnych. Ankietyzacji dokonuje Instytutowy Zespół do spraw Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia na podstawie Zarządzenia nr 57/2014 Rektora PWSTE w Jarosławiu z dnia 1 września 2014 r. w sprawie zasad przeprowadzania badań ankietowych oraz opracowywania i udostępniania ich wyników. Ponadto w zakresie monitorowania zakładanych efektów kształcenia, doskonalenia metod i podnoszenia jakości zajęć dydaktycznych Kierownicy Zakładów przeprowadzają hospitacje zajęć.

6.1.3

Weryfikacja osiąganych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć opiera się rozwiązaniach określonych w regulacjach wewnętrznych Uczelni (Regulaminie Studiów, zarządzeniu nr 25/2014 Rektora z dnia 1 kwietnia 2015 r. w sprawie systemu weryfikacji efektów kształcenia, jako elementu Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w PWSTE w Jarosławiu, Karcie przedmiotu) i Instytutu (uchwała nr 18/14 Rady Instytutu Ekonomii i Zarządzania z dnia 3 lipca 2014 r. w sprawie Instytutowego Systemu Weryfikacji Efektów Kształcenia). Analiza *ex ante* doboru form i metod weryfikacji efektów kształcenia realizowana jest zarówno na poziomie Instytutu (przez Komisję Dydaktyczną we współpracy z Dyrektorem i Kierownikiem Zakładu), jak i Uczelni (przez Komisję ds. Zapewnienia i Oceny jakości Kształcenia) w formie przeglądu przygotowanych sylabusów. W zakresie analiz *ex post* po zakończeniu zajęć koordynator przedmiotu na podstawie danych od pozostałych osób prowadzących przedmiot sporządza informacje uwzględniając metody weryfikacji efektów kształcenia. Jest ona analizowana przez Instytutową Komisję Dydaktyczną. Dodatkowo za pośrednictwem procesu ankietyzacji studenci mają możliwość wyrażenia opinii na temat oceniania np. pod względem obiektywizmu, częstotliwości weryfikacji efektów kształcenia. Zasady weryfikacji efektów kształcenia uzyskiwanych podczas praktyk określono w stosownym Regulaminie ich odbywania oraz szczegółowo w sylabusie. W Instytucie Ekonomii i Zarządzania prace dyplomowe studentów poddawane są weryfikacji przez program antyplagiatowy oraz weryfikowane przez Komisję do spraw oceny prac dyplomowych. Proponowane tematy prac dyplomowych są opiniowane przez Komisję ds. Oceny Tematów Prac Licencjackich i zatwierdzane przez Radę Instytutu w semestrze poprzedzającym dyplomowanie. W ramach WSZJK w odpowiednim zakresie uwzględniono również zasady archiwizacji dokumentacji związanej z realizacją zajęć dydaktycznych. Na podstawie wniosków wynikających z ww. działań, w tym protokołów ze spotkań oraz raportów Instytutowej Komisji Dydaktycznej oraz Komisji ds. Oceny Prac Dyplomowych – Instytutowy Zespół ds. Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia przedstawia ew. rekomendacje odnoszące się do funkcjonowania systemu weryfikacji efektów kształcenia. Jako przykładowy efekt tych działań można wskazać modyfikację systemu oceniania w niektórych

przedmiotach, np. wprowadzenie dodatkowej oceny formującej w postaci kolokwium czy rozwiązywania podczas zajęć danego problemu.

Należy też dodać iż Uczelnia prowadzi badania dotyczące przypisywania punktów ECTS dla poszczególnych przedmiotów, dzięki temu możliwa jest weryfikacja liczby punktów ECTS dla poszczególnych modułów. Badania te stanowią integralną część Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w PWSTE w Jarosławiu.

6.1.4

Zasady potwierdzania efektów uczenia się reguluje uchwała Senatu Nr 5/VI/15 z dnia 24 czerwca 2015 r. w sprawie potwierdzenia efektów uczenia się zdobytych poza edukacją formalną w PWSTE w Jarosławiu. Analiza ww. aktu prawnego wykazała, że przyjęte zasady są zgodne z ogólnymi wytycznymi zawartymi w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. ZO zwraca uwagę, że dotychczas tematyka potwierdzania efektów uczenia się nie została w Uczelni objęta działaniem wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

6.1.5.

Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia uwzględnia monitorowanie losów zawodowych absolwentów w celu dostosowania programu kształcenia do potrzeb rynku pracy a także oceny zgodności zatrudnienia z profilem i poziomem wykształcenia, wymagań stawianych przez współczesny rynek pracy. W tym celu wśród wszystkich absolwentów przeprowadzane są elektroniczne badania ankietowe. Metody monitoringu obejmują badanie ankietowe on-line przeprowadzane od 5 — 9 miesięcy od dnia ukończenia studiów, służące określeniu sytuacji zawodowej absolwenta oraz podtrzymaniu kontaktu z absolwentem PWSTE oraz badanie ankietowe on-line po trzech i pięciu latach od ukończenia studiów służące określeniu sytuacji, w jakiej znajdują się absolwenci na rynku pracy. Ankieta zostaje dostarczona absolwentom drogą elektroniczną, poprzez zindywidualizowany link. Kwestionariusz ankiety wykorzystywany w badaniu zawiera pytania dotyczące m.in. sytuacji zawodowej absolwenta i jej związku z ukończonym kierunkiem studiów, przez co stwarza możliwość uzyskania cennych informacji dla ewaluacji procesu kształcenia. I tak np. pytania odnoszą się do tego czy studenci podjęli by ponownie studia na kierunku „*finanse i rachunkowość*” w PWSTE, czy wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne zdobyte w trakcie studiów pomogły znaleźć pracę. Działania związane z funkcjonowaniem systemów ankietujących koordynuje obecnie Zespół Badawczy ds. Monitorowania Losów Absolwentów PWSTE w Jarosławiu powołany zarządzeniem nr 1/2015 Rektora. Zespół Badawczy ds. Monitorowania Losów Absolwentów PWSTE w Jarosławiu przekazuje cyklicznie raporty „Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Instytutu Ekonomii i Zarządzania” do Instytutowego Zespołu ds. Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia, który dokonuje analizy i opracowuje sprawozdania. Uzyskane wyniki prezentowane są w ujęciu ogólnym dla Instytutu, tj. bez wyodrębnienia kierunków. W związku z tym przydatność badań do oceny efektów kształcenia osiągniętych przez absolwentów poszczególnych kierunków studiów jest bardzo ograniczona. Należy jednak podkreślić, że Władze Instytutu wnikliwie analizują wyniki i poddają je pod dyskusję podczas posiedzeń Rady Pracodawców, w której skład wchodzi przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego. Na podstawie wspólnej analizy wyników, w tym w szczególności propozycji zagadnień, które z punktu widzenia absolwentów należałoby ująć w planach, wprowadzono moduły *Systemy informatyczne w rachunkowości* i *Excel w rachunkowości*.

6.1.6.

W odniesieniu do wizytowanego kierunku realizowanych jest kilka procedur służących monitorowaniu kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia. Należą do nich: procedura ankietowego badania opinii studentów nt. nauczycieli akademickich i obsługi administracyjnej, hospitacje, a także procedura okresowej oceny nauczycieli akademickich. Istotnym elementem WSZJK jest również przeprowadzany wśród nauczycieli akademickich proces ankietyzacji. Nauczyciele za pośrednictwem kwestionariusza ankietowego mają możliwość wyrażenia opinii m.in. na temat pracy poszczególnych działów administracyjnych, ewaluacji i poprawy jakości dydaktyki w Jednostce (w tym częstotliwości szkoleń/kursów rozwijających umiejętności dydaktyczne), organizacji dydaktyki w Jednostce, a także dokonują samooceny swojego zaangażowania w proces dydaktyczny.

Dokonana przez ZO analiza właściwych procedur, uwzględniająca cykliczność oraz stosowane kryteria, pozwala na pozytywną ocenę realizowanych działań. Instytut Ekonomii i Zarządzania przeprowadza regularną analizę otrzymywanych wyników i w przypadku konieczności podejmuje stosowne działania naprawcze, np. rozmowy ze słabiej ocenionymi pracownikami czy hospitacje. W Uczelni ponadto obowiązuje Regulamin przyznawania dla nauczycieli akademickich nagród Rektora, zgodnie z którym ocenie podlegają m. in.: rozwój naukowy pracowników, publikacje recenzowane, monografie naukowe i podręczniki akademickie, pozyskane i zrealizowane przez pracowników projekty badawcze oraz szczególne osiągnięcia dydaktyczne. Dodatkowo w kontekście prowadzonej polityki kadrowej władze Instytutu corocznie analizują skład minimum kadrowego na podstawie uaktualnianej co roku indywidualnej karty nauczycieli akademickich.

Poza ankietyzacją dotyczącą oceny pracy nauczycieli w związku z przeprowadzaną oceną okresową nauczycieli akademickich studenci uczestniczą w ankietyzacji związanej z oceną poziomu realizacji zadań dydaktycznych. Pytania ankietowe mają na celu uzyskanie informacji nt. umiejętności przedstawienia przez prowadzącego treści przedmiotu w stosunku do założonych efektów kształcenia, motywowania studentów do aktywności, zgodności zajęć oraz konsultacji zobowiązującym harmonogramem, poziomu kultury językowej oraz kultury osobistej prowadzącego zajęcia. W ocenie studentów proces ankietyzacji jest przeprowadzany z zachowaniem pełnej anonimowości. Studenci nie zgłaszali żadnych uwag co do sposobu jej przeprowadzania. Studenci nie wyrażali większego zainteresowania, przeprowadzanymi badaniami ankietowymi. Studenci nie dostrzegali i nie byli świadomi wpływu ankiet na doskonalenie jakości kształcenia.

6.1.7.

W efekcie oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w Jednostce podejmowane są działania naprawcze m.in. w postaci rozmów z osobami, które uzyskały słabsze wyniki czy hospitacji. Skuteczność działań doskonalących jest badana w kolejnych cyklach ankietyzacji. Dodatkowo ocena dokonywana przez studentów stanowi element oceny okresowej nauczycieli akademickich, a także, w zakresie osiągnięć dydaktycznych, jest uwzględniana w podejmowaniu decyzji o wnioskowaniu przez Dyrektora Instytutu o nagrodę Rektora. W toku wizytacji ZO ustalił, że studenci częściowo mają świadomość roli procesu ankietyzacji, w większości nie znają jednak sposobów wykorzystywania ich opinii i nie są świadomi działań podejmowanych na tej podstawie.

Zasady oceny nauczycieli akademickich są opracowane przez Uczelnianą Komisję ds. Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia w dokumencie Zasady oceny nauczycieli akademickich PWSTE w Jarosławiu. Ocena pracownika dokonywana jest nie rzadziej, niż raz na dwa lata. Ocena uwzględnia hospitacje zajęć dydaktycznych, publikacje, wyniki badania ankietowe prowadzone przez studentów, prowadzenie studenckich kół naukowych, seminariów, współpracę z samorządem studenckim, awanse naukowe, prowadzone prace naukowo-badawcze, udział w konferencjach naukowych, komisjach, organizację konferencji, pełnienie funkcji w organach Uczelni. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci nie wskazywali, iż znane są im informacje zwrotne o wynikach przeprowadzonych ankiet dotyczących oceny pracowników naukowych.

6.1.8.

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia uwzględnia monitorowanie zasobów materialnych i środków wsparcia służących właściwej realizacji procesu kształcenia. Studenci za pośrednictwem cyklicznie prowadzonego procesu ankietyzacji mają możliwość oceny m.in. harmonogramu zajęć oraz dostępności i jakości niezbędnych materiałów dydaktycznych. Dodatkowo Dyrekcja Instytutu na bieżąco dokonuje analizy zasobów materialnych i podejmuje ew. działania doskonalące. Należy podkreślić, że skuteczny w diagnozowaniu potrzeb m.in. w zakresie zbiorów bibliotecznych, programów finansowo-księgowych wykorzystywanych w praktyce zawodowej jest bieżący przepływ informacji pomiędzy różnymi grupami społeczności akademickiej, dzięki czemu w miarę możliwości finansowych są one zaspokajane. W wyniku działań podjętych w ostatnich latach zakupiono np. program do zarządzania i księgowości *Optima*. Dodatkowo w kontekście środków wsparcia dla studentów Uczelnia określiła przejrzyste i wyczerpujące zasady stwarzania osobom z niepełnosprawnościami warunków do pełnego uczestnictwa w procesie rekrutacji, a w dalszej kolejności właściwej realizacji procesu kształcenia. Zapewnione są również odpowiednie warunki dla rozwoju studentów w organizacjach studenckich, w tym w szczególności w samorządzie oraz kołach

naukowych.

Udział studentów w procesie zapewnienia jakości kształcenia w aspekcie oceny zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz środków wsparcia dla studentów, jest realizowany poprzez przeprowadzanie ankiety dotyczącej ogólnej oceny Uczelni. Kwestionariusz ankietowy zawiera pytania dotyczące oceny warunków organizacji studiowania poprzez ocenę harmonogramu zajęć, dostępności materiałów dydaktycznych. Proces ankietyzacji jest przeprowadzany z zachowaniem pełnej anonimowości. Studenci nie zgłaszali żadnych uwag co do sposobu jej przeprowadzania. Ankietyzacja dotycząca oceny Uczelni jest jednym z narzędzi wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, przeprowadzana jest cyklicznie, a po jej zakończeniu sporządzane są sprawozdania przekazywane odpowiednim zespołom zajmującym się wewnętrznym systemem zapewniania jakości kształcenia.

6.1.9

Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia w odpowiednim zakresie uwzględnia gromadzenie, analizowanie i dokumentowanie działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia. ZO otrzymał do wglądu w toku wizytacji sprawozdania dotyczące jakości kształcenia tworzone zarówno na poziomie ogólnouczelnianym, jak i wydziałowym. Sprawozdania za każdy rok akademicki dotyczące jakości kształcenia obejmują m.in. ocenę kadry, dane statystyczne dot. liczby kandydatów, studentów, działalność naukową, współpracę ze środowiskiem akademickim oraz otoczeniem społeczno-gospodarczym, sprawozdania z ankietyzacji przeprowadzonych wśród nauczycieli akademickich oraz studentów. Sprawozdania uwzględniają również wskazówki/planowane działania dotyczące kolejnego roku. Dodatkowo na poziomie Instytutu pozostała dokumentacja z działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia przechowywana jest w sekretariacie. Są to np. protokoły, notatki ze spotkań, analizy i raporty z ankietyzacji prowadzonej zarówno wśród nauczycieli akademickich, jak i studentów.

6.1.10.

Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia uwzględnia dostęp do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach. Studenci mają nieograniczony dostęp do programów studiów, sylabusów, efektów kształcenia, druków umożliwiających obsługę w zakresie pomocy materialnej oraz innych spraw administracyjnych w formie elektronicznej, w tym za pośrednictwem strony internetowej. Osoby zainteresowane mogą również znaleźć informacje dotyczące toku studiów w gablotach umieszczonych w budynkach oraz dziekanacie. W zakresie monitorowania tego obszaru studenci, za pośrednictwem cyklicznie prowadzonego procesu ankietyzacji, mają możliwość kompleksowej oceny dostępności informacji, w tym m.in. funkcjonalności strony internetowej oraz dostępu do sylabusów, bieżących komunikatów, informacji na temat kierunkowych efektów kształcenia, zasad dyplomowania, godzin dyżurów/konsultacji nauczycieli akademickich.

Obowiązująca na Uczelni ankieta dotycząca ogólnej oceny Uczelni zawiera pytania dotyczące zadowolenia z obsługi administracyjnej. Kwestionariusz ankiety zawiera także osobny blok pytań dotyczący swobody dostępu do informacji. Pytania dotyczące strony internetowej Uczelni obejmują m.in. pytania o funkcjonalność strony internetowej, oraz dostępność informacji o bieżących komunikatach, kierunkowych efektach kształcenia, zasadach dyplomowania, informacji o godzinach dyżurów i konsultacji nauczycieli akademickich, osobne pytanie dotyczy tego, czy w systemie Wirtualna Uczelnia dostępne są sylabusy z poszczególnych przedmiotów. Ankietyzacja dotycząca oceny Uczelni jest jednym z narzędzi wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, przeprowadzana jest cyklicznie, a po jej zakończeniu sporządzane są sprawozdania przekazywane odpowiednim zespołom zajmującym się wewnętrznym systemem zapewniania jakości kształcenia. Wyniki badań prowadzonych wśród studentów wskazują, że dostęp do informacji jest przez nich oceniany wysoko. Na szczególnie pozytywną ocenę zasługuje publikowanie na stronie internetowej Uczelni raportów z ewaluacji jakości kształcenia, w tym sprawozdań z badań ankietowych prowadzonych wśród nauczycieli akademickich oraz studentów.

6.2.

Spotkanie zespołu oceniającego z osobami odpowiedzialnymi za funkcjonowanie wewnętrznego

systemu zapewnienia jakości kształcenia, przegląd dokumentacji, spotkanie z kadrami i studentami pozwala stwierdzić, iż jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości. Efektem tych prac są liczne działania doskonalące jak np. określenie zasad procesu dyplomowania w tym egzaminu dyplomowego, wprowadzenie nowych specjalności kształcenia zgodnych z oczekiwaniami pracodawców, wprowadzenie zasady weryfikacji minimum kadrowego przez Instytutowy Zespół ds. Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia oraz Uczelnianą Komisję ds. Zapewnienia i Oceny Jakości. Wprowadzono zasadę udziału studentów w konferencjach naukowych. W wyniku oceny skuteczności systemu wprowadzono szereg zmian w samym systemie. Wprowadzono nowe karty przedmiotów, arkusze ocen nauczyciela akademickiego, formularz hospitacji. Trwają prace w wyniku refleksji nad kartami przedmiotów w kierunku dalszego ich doskonalenia.

3. Uzasadnienie

Jednostka wdrożyła skuteczny Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia umożliwiające monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów. System ma charakter kompleksowy i uwzględnia podstawowe czynniki kształtujące jakość kształcenia. Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej oceny programów kształcenia, której wyniki są wykorzystywane do doskonalenia procesu kształcenia. Studenci są włączani w System Zapewniania Jakości Kształcenia na każdym etapie jego funkcjonowania.

Instytut Ekonomii i Zarządzania dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*. Wyniki tej oceny pozwalają na doskonalenie procesu kształcenia oraz wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia przewiduje udział studentów w ocenie pracowników naukowo-dydaktycznych. Studenci mają również zapewniony udział w organach kolegialnych. Uczelnia posiada rozbudowany system ankietyzacji badający opinie studentów.

4. Zalecenia

- Przeprowadzenie konsultacji z Zespołem Badawczym ds. Monitorowania Losów Absolwentów PWSTE w Jarosławiu nt. możliwości otrzymywania informacji dotyczących losów zawodowych z wyodrębnieniem absolwentów wizytowanego kierunku w celu zwiększenia przydatności badania do oceny osiągniętych przez nich efektów kształcenia.
- Podjęcie działań zmierzających do opracowania i wdrożenia rozwiązań w zakresie skutecznego upowszechniania wśród studentów informacji nt. sposobów wykorzystywania ich opinii i działań podejmowanych na tej podstawie, np. w formie cyklicznych spotkań z przedstawicielami Jednostki, podczas których byłyby przedstawiane syntetyczne wnioski.

-Zaleca się optymalizację gromadzonych bardzo wielu informacji dotyczących jakości kształcenia i skutecznego ich wykorzystywania.

-Wobec istniejącego problemu niskiej świadomości istoty i roli procedur ankietyzacji dotyczących różnych elementów systemu zapewniania jakości kształcenia, zalecana jest aktywizacja studentów, co może zostać osiągnięte m.in. przez organizację ogólnych spotkań władz Uczelni ze studentami kierunku.

Odniesienie się do analizy SWOT przedstawionej przez jednostkę w raporcie samooceny, w kontekście wyników oceny przeprowadzonej przez zespół oceniający PKA

Uczelnia jako silne strony wskazała : - Dobrze opracowany i funkcjonujący system KRK; - Dobrze działający system zapewnienia jakości kształcenia i zdolny do samodoskonalenia; - Dobrze rozbudowany system praktyk i wymiany studentów; - Doświadczona w zakresie dydaktyki kadra; - Bardzo dobra infrastruktura dydaktyczna. Wizytacja potwierdziła te wskazania ale jedno z nich nie znajduje potwierdzenia gdyż wymiana studentów na kierunku *finanse i rachunkowość* jest śladowa. Natomiast wszystkie słabe strony kierunku *finanse i rachunkowość* znalazły potwierdzenie w toku wizytacji a w szczególności: na kierunku *finanse i rachunkowość*; brak oferty zajęć w językach obcych - Długotrwały proces ubiegania się pracowników dydaktycznych (pierwszoetatowych) o stopień dr

habilitowanego. Szanse i zagrożenia są właściwie identyfikowane i uczelnia powinna podjąć intensywne działania aby te szanse wykorzystać w szczególności poprzez podjęcie kształcenia na profilu praktycznym.

Dobre praktyki

brak